

Redigeret af
Margrethe Heidemann Andersen

Sprogbrug

i de nye medier

3. symposium om sprogbrug og interaktion i de nye medier,
Frederiksberg 27. april 2016

SPROGNÆVNETS **KONFERENCESERIE 5**

SPROGNÆVNETS **KONFERENCESERIE 5**

©Dansk Sprognævn 2017
www.dsn.dk

Dtp: Jannerup
Layout: Anna Falcon

ISBN: 978-87-89410-71-5
ISSN: 2446-3361 (online)
ISSN: 2245-1544 (seriens tidligere trykte numre)

Redigeret af
Margrethe Heidemann Andersen

Sprogbrug

i de nye medier

3. symposium om sprogbrug og interaktion i de nye medier,
Frederiksberg 27. april 2016

SPROGNÆVNETS KONFERENCESERIE 5

Sprognævnets konferenceserie

1. Margrethe Heidemann Andersen og Jørgen Nørby Jensen (red.): *Nye ord. København 12.-13. april 2011*. Dansk Sprognævn 2011.
2. Marianne Rathje (red.): *Swearing in the Nordic Countries. Copenhagen 6 December 2012*. Dansk Sprognævn 2014.
3. Margrethe Heidemann Andersen, Pia Jarvad og Jørgen Nørby Jensen (red.): *Neologismer. Dansk Sprognævns 2. seminar om nye ord. København 5.-6. november 2013*. Dansk Sprognævn 2014.
4. Marianne Rathje (red.): *Nye medier. Sprogbrug, data og metode. NoSSinK-symposium, København 11.-12. april 2013*. Dansk Sprognævn 2015.
5. Margrethe Heidemann Andersen (red.): *Sprogbrug i de nye medier. 3. symposium om sprogbrug og interaktion i de nye medier, Frederiksberg 27. april 2016*. Dansk Sprognævn 2017.

Indholdsfortegnelse

- 7 **Forord**
ved Margrethe Heidemann Andersen
- 9 **Præsentation af foredragsholderne og deres foredrag**
ved Margrethe Heidemann Andersen
- 19 *Tina Thode Hougaard*
**Progressivitet via interaktionelle resurser og partikler
i skrevet online interaktion**
- 45 *Eva Skafte Jensen*
Forkortelser og andre kortformer i Twitter
- 69 **Program fra symposiet**

Forord

I april 2016 blev det tredje symposium om sproget i de nye medier afholdt i Dansk Sprognævns lokaler i København. De to foregående symposier blev afholdt i Odense april 2014 og april 2015, mens næste symposium skal afholdes i Århus april 2017. Dermed er der skabt et forum for udveksling og diskussion af forskningsresultater om sproget i de nye medier med årlige symposier på skift afholdt i Odense (ved Marianne Rathje), Århus (ved Tina Thode Hougaard) og København (ved Eva Skafté Jensen).

Temaet for det tredje symposium var endnu engang *Sprogbrug og interaktion i de nye medier* set fra forskellige synsvinkler, og på selve foredragsdagen kom vi metodisk og emnemæssigt vidt omkring: Fra konversationsanalytiske tilgange til skriftlig interaktion over studiet af virksomheders interesse i brugen af emojis til undersøgelser af forholdet mellem skriftsproget i skolestile og i de nye medier.

Netværket bag dette forum udgøres af en lang række forskere fra forskningsinstitutioner i Danmark; i det følgende præsenteres de forskere som bidrog med foredrag ved det tredje symposium i København april 2016, og deres foredrag. Foredrag fra tidligere symposier i Odense 2014 og 2015 er publiceret i et temanummer af RASK (*RASK* 44, Sommer 2016).

Tak til fagfællebedømmerne og til seniorforsker Eva Skafté Jensen, Dansk Sprognævn, for hjælp med bl.a. korrekturlæsning.

Frederiksberg, marts 2017
Margrethe Heidemann Andersen

Præsentation af foredragsholderne og deres foredrag

Margrethe Heidemann Andersen, Dansk Sprognævn: Holdninger til stavfejl på blog.dk

Margrethe Heidemann Andersen er seniorforsker i Dansk Sprognævn. Hendes forskning i relation til de sociale medier handler om stavfejl (primært særskrivningsfejl) i de nye medier i forhold til skolestile, og om hvordan afvigelser fra retskrivningsnormen bliver kommenteret i de sociale medier.

Margrethe Heidemann Andersen fortalte i sit foredrag om sprognormer på hjemmesiden blog.dk. Den overordnede konklusion i foredraget var at de bloggere hvis indlæg på siden havde været genstand for hendes undersøgelser, som hovedregel undlod at kommentere andre folks stave- og slåfejl, ligesom de heller ikke rettede deres egne sprogfejl. Kun en enkelt blogger, som i sine indlæg optrådte både aggressivt og provokerende, fik kommentarer om sine sproglige fejl af andre bloggere i en særligt ophedet debat, hvor man også forsøgte at nedgøre bloggeren, bl.a. med henvisninger til postuleret homoseksualitet. Dermed viste foredraget at der synes at herske en grundregel i de sociale medier om at man ikke kommenterer andres sprogfejl – men at denne grundregel kan overtrumfes når der er særlige (ikke-sproglige) behov for det, fx når en person overskrider de alment gældende regler for god opførsel og sprogtone.

Margrethe Heidemann Andersens forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/mha>

Elisabeth Muth Andersen, Syddansk Universitet: En konversationsanalytisk inspireret beskrivelse af den interaktionelle brug og behandling af beklagelser over læger på et åbent online debatforum om sundhedsfaglige emner

Elisabeth Muth Andersen er adjunkt på Syddansk Universitet. Hendes forskning i sproget i de nye medier centrerer sig om at undersøge og beskrive de sproglige og sociale praksisser mennesker bruger til at forhandle om og opnå forståelse online via de resurser de har til rådighed der. Det perspektiv hun anvender, er inspireret af konversationsanalyse (CA) og membership categorization analysis (MCA), men tilpasset de online medier der undersøges.

Elisabeth Muth Andersen undersøgte i sit foredrag en slags ”sundhedskommunikation” på nettet, nemlig et online debatforum på hjemmesiden netdoktor.dk. I foredraget koncentrerede hun sig om debattråde under emnet stofskifte og fokuserede på tilfælde hvor medlemmer af forummet beklagede sig over eller kritiserede læger.

I foredraget viste Elisabeth Muth Andersen hvordan kritik af læger er indlejret i sproglige og sociale aktiviteter såsom at beskrive problemer og at bede andre forumdeltagere om medicinsk viden og råd. Hun pegede på hvordan deltagerne derigennem kunne bruge beklagelserne over de sundhedsprofessionelle som en grund til at henvende sig i forummet (som består af ikke-professionelle), og hun viste at responserne sjældent forholdt sig til den indlejrede beklagelse, men til anmodningen der var indikeret i den første besked. Dermed orienterer brugerne sig imod og skaber en norm om at udveksle viden og erfaringer med medicinske problemer frem for en norm om at beklage sig.

Elisabeth Muth Andersens forskning kan findes her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/elan>

Derudover er følgende artikel under bedømmelse:

Andersen, Elisabeth Muth: Konversationsanalyse: Sygdom på nettet – ekspertkritik blandt stofskiftepatienter i online debatfora. I Andreas Stæhr & Kristine Køhler Mortensen (red.): *Sociale medier*

og sprog – digital sprogbrug og social praksis: En antologi om sprog og sociale medier på dansk.

Mie Bligaard Christoffersen, Københavns Universitet: Unge og skriveprogrammer – uddrag fra en undersøgelse af gymnasieelevers skriftlige og tekniske færdigheder i skriveprogrammet Word

Mie Bligaard Christoffersen er ekstern lektor på Københavns Universitet. I november 2016 forsvarede hun sin ph.d.-afhandling *Digitale spor på papiret: En korpusundersøgelse af danske gymnasieelevers tekstnormer, tekstlogikker og brug af digitale skriveredskaber*. Hendes foredrag på symposiet tog udgangspunkt i afhandlingen, der undersøger hvad digitale indfødte, det vil sige unge der er vokset op med digitale tekstlogikker og -normer, møder af udfordringer når de i skolesammenhæng får til opgave at skrive tekster der er tænkt til og tilpasset papir. I afhandlingen analyseres gymnasieelevernes anvendelse af skriveprogrammer og stavekontroller, hvorvidt de inddrager træk fra sms- og chat-sprog, og hvordan og hvornår de refererer til henholdsvis trykte og digitale kilder. Undersøgelserne viser at eleverne sagtens kan tilpasse deres skriftsprog til forskellige medier og materialer, men også at de ikke nødvendigvis mestrer deres digitale skriveredskaber.

Afhandlingen kan downloades her: [http://forskning.ku.dk/find-en-forsker/?pure=da%2Fpersons%2Fmie-bligaard-christoffersen\(1838a6f3-9dee-4fe8-9331-2edabcdfa673\).html](http://forskning.ku.dk/find-en-forsker/?pure=da%2Fpersons%2Fmie-bligaard-christoffersen(1838a6f3-9dee-4fe8-9331-2edabcdfa673).html)

Anette H. Grønning, Syddansk Universitet: E-mailen i et historisk genreperspektiv

Anette Grønning er lektor på Syddansk Universitet. Hendes forskningsområde dækker bl.a. digitale samtaler og genreforståelse, diskursanalyse, organisationskommunikation (e-mail, chat, sms, blogging, intra), medieteorier og sociale medier og mediasocialitet.

Anette Grønnings foredrag tog udgangspunkt i e-mailen, der blev opfundet i 1971-72, og som er det tidligste eksempel på computer-medieret kommunikation mellem mennesker. Danskernes opfattelse af e-mailen er stærkt forbundet med opfattelsen af det traditionelle brev, som blev særligt populært i det 18. århundrede. I sit oplæg rammesatte Anette Grønning e-mailens udvikling i et mediehistorisk perspektiv fra Tomlinsons første filoverførsel i 1971 til webmailens nuværende allestedsnærvær. Hun foreslog en historisk klassifikation, inddelt i fire tidsperioder, og diskuterede e-mailens potentielle genrekomponenter. Fem e-maileksempler blev anvendt til at beskrive og diskutere fremtrædende e-mailadfærd og forskellige niveauer af genreudvikling: 1) en privat e-mail mellem to venner, 2) en professionel e-mail mellem to kolleger, 3) en intern e-mail som bliver offentlig, 4) en professionel e-mail mellem en gruppe kolleger og 5) en e-mail som udgangspunkt for performancekunst. Anette Grønning konkluderede i sit oplæg at e-mailen har overtaget og udvidet papirbrevets rolle, og at en ny type 'brevmani' (Gellert, 1751) har udviklet sig. Endelig pegede hun på at e-mailen i dag også skubbes af de nyere kommunikationsformer, så som sms- og chatbeskeder, hvilket udvider opfattelsen af hvad det vil sige at samtale.

Anette Grønnings publikationer findes via linket her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/ahg>

Tina Thode Hougaard, Aarhus Universitet, Nordisk Afdeling: Interaktionel analyse af sprogbrug i de nye medier – en metodediskussion

Tina Thode Hougaard er lektor på Aarhus Universitet. Hendes foredrag (der i trykt version findes i konferencepublikationen her) handlede om hvordan samtaleanalysen som metode kan appliceres på skrevet online interaktion selv om man ikke kan tale om turtagning i klassisk forstand. Hun fokuserede på begreber som sekvens og præference for progressivitet og fremhævede bestemte interaktionelle resurser som fx tagging og likes. Desuden blev de interaktionelle

partikler *hm*, *øh* og *nå* analyseret i forhold til progressivitet i skrevet online interaktion.

Sammen med Marianne Rathje har Tina Thode Hougaard for nylig skrevet en artikel om unges brug af emoji'er ”Emojis in the Digital Writings of Young Danes”, som publiceres i konferencepublikationen *Youth Language. Current Perspectives of International Research* i 2017.

Tina Thode Hougaards forskning kan findes her:

[http://pure.au.dk/portal/da/persons/id\(4b6500f9-3383-4389-ba95-892efb54efa8\).html](http://pure.au.dk/portal/da/persons/id(4b6500f9-3383-4389-ba95-892efb54efa8).html)

Eva Skaft Jensen, Dansk Sprognævn: Afkortninger og forkortelser i Twitter

Eva Skaft Jensen er seniorforsker i Dansk Sprognævn. Hendes forskning er bl.a. koncentreret om forholdet mellem tale og skrift i de nye medier, om forvaltningen af deiksis i sms'er og om reduktioner i sms og Twitter.

Eva Skaft Jensens foredrag handlede om forkortelser og andre kortformer i Twitter (den skriftlige version er trykt i nærværende publikation). Formålet med arbejdet var at kortlægge mønstrene for forkortelsesbrug i tweets. Grunden til at Twitter blev udvalgt som undersøgelsesobjekt, var at man her stadig (i modsætning til i for eksempel sms) har en øvre grænse for hvor mange anslag man kan taste. I tidlig forskning i digital diskurs var en begrænsning i antal anslag netop en af de faktorer man pegede på, når man skulle forklare det store antal forkortelser man kunne finde i sms, chat og andre steder.

Undersøgelsen indgår i et større projekt som drejer sig om konventionalisering i forbindelse med digital diskurs. Af tidligere undersøgelser fra dette projekt kan nævnes omstændighederne ved subjektellipser i sms, forvaltningen af deiksis i sms og henvendelsesformer i e-mail.

En af de vigtige grundantagelser i projektet er at situation, formål

med henvendelse, relation mellem de deltagende såvel som teknologiske begrænsninger og muligheder afspejles i de sproglige udtryk der bruges.

Eva Skafte Jensens forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/eva-skafte-jensen/eva-skafte-jensen>

Marianne Rathje, Syddansk Universitet: ”Du staver som lort selv”. Sprognormer i debatforummet Nationen

Marianne Rathje er ansat som postdoc på Syddansk Universitet.

Hendes forskning i sproget i de nye medier koncentrerer sig dels om reduceret sprogbrug, fx verbale kortformer (*ka, ha, blir*) og subjekt-ellipse (*er til tennis*) og om normer for retskrivning i de nye medier, dels om forskellen på unges skriftsprog i de nye medier ift. skolestile. Derudover arbejder hun også med aggressiv sprogbrug i de nye medier.

Marianne Rathje tog i sit oplæg på symposiet udgangspunkt i metasproglige kommentarer fra debatforummet Nationen på ekstrabladet.dk. Baseret på Aghas (2007) model for normativitet undersøgte hun brugernes refleksive forståelse (Aghas niveau 2), og hvorvidt de orienterer sig mod en standardnorm for retskrivning (niveau 3), eller om Nationen må betegnes som et forum hvor der ingen orientering mod standardnormen er. Det sidste påstås i den offentlige danske diskurs og er for fx Sebba (2003, 2007) et karakteristisk træk ved sproget i de nye medier. Resultatet af Rathjes undersøgelse indikerer at brugerne faktisk orienterer sig mod en standardnorm i deres metasproglige selvrettelser og rettelselser af andre brugeres sproglige afvigelser fra retskrivningsnormen, men at der også er en konkurrerende ”debatforumnorm”, der tilsiger at brugerne ikke retter sproglige afvigelser så længe de forstår hvad der står. Disse to normer, standardnormen og debatforumnormen, konkurrerer og skaber konflikter blandt brugerne på Nationen. Sammenlignet med en tidligere undersøgelse af unges metasproglige kommentarer på

Facebook (Hyttel-Sørensen & Stæhr 2014) er disse konflikter deri-
mod ikke typiske for unge Facebook-brugere.

REFERENCER:

- Agha, Asif. 2007. Language and social relations. Cambridge & New York: Cambridge University Press.
- Hyttel-Sørensen, Liva & Andreas Stæhr. 2014. Normativitet som social ressource på Facebook. NyS: Nydanske sprogstudier – Sprogbrug i nye medier, 46. 67-102.
- Sebba, Mark. 2003. Spelling rebellion. Jannis Androutsopoulos & Alexandra Georgakopoulou (red.): Discourse Constructions of Youth Identities. John Benjamins: Amsterdam. 151-172.
- Sebba, Mark. 2007. Spelling and Society. Cambridge University Press: Cambridge.

Marianne Rathjes forskning kan findes via linket her:

<http://findresearcher.sdu.dk:8080/portal/da/person/rathje>

Lene Rotne, Dansk Sprognævn: ”Få fingeren ud!” En undersøgelse af danske og italienske unges skriftsprog på Facebook og i skolen

Lene Rotne er ansat som ph.d.-studerende på Dansk Sprognævn. Hendes foredrag tog udgangspunkt i de foreløbige resultater fra hendes ph.d.-afhandling hvor hun sammenligner hvordan danske og italienske unge skriver på Facebook og i skolestile.

I foredraget fokuserede hun på Facebookdata og skolestile fra ni danske informanter i alderen 14-15 år. I foredraget gennemgik Lene Rotne Koch og Oesterreichers teori (1985, 1994, 2007) om nærhedsprog og distancesprog og viste hvilke morfosyntaktiske, leksikalske og tekstpragmatiske træk fra nærhedsprog de unge bruger på Facebook, hvordan de skriver på forskellige måder alt efter om de skriver til en mikrogruppe eller en makrogruppe på Facebook, og hvordan de ofte akkommoderer når de skriver på Facebook. Hun viste også eksempler på træk fra nærhedsprog i de unges skolestile.

REFERENCER:

- Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (1985): Sprache der Nähe – Sprache der Distanz. Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. I: Romanistisches Jahrbuch 36/85, s. 15-43.

Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (1994): Funktionale Aspekte der Schriftkultur. Schriftlichkeit und Sprache. I: Schrift und Schriftlichkeit: ein interdisziplinäres Handbuch internationaler Forschung/Writing and its use: an interdisciplinary handbook of international research. Hartmut Günther /Otto Ludwig (red.). In cooperation with Jürgen Baurmann et al. Berlin/ New York, s. 587-604.

Koch, Peter / Oesterreicher, Wulf (2007): Schriftlichkeit und Kommunikative Distanz. I: Zeitschrift für germanistische Linguistik 35, s. 346-375.

Lene Rotnes forskning kan findes her:

<https://dsn.dk/om-os/medarbejdere/lene-rotne>

Andreas Candefors Stæhr, Københavns Universitet: Sproglig refleksivitet og sociale medier.

Andreas Candefors Stæhr er ansat som postdoc på Københavns Universitet. Hans forskning er koncentreret omkring sprog og sociale medier. Han arbejder bl.a. med sprogbrug på tværs af online og offline kontekster, sproglig diversitet og sproglig og social normativitet.

Andreas Stæhrs foredrag omhandlede sociolingvistisk refleksivitet i unges interaktion på og omkring sociale medier. I præsentationen argumenterede han for at sociale medier indbyder til en særlig høj grad af (selv)refleksion sammenlignet med eksempelvis ansigt-til-ansigt-kommunikation, og han pegede på hvordan både teknologiske aspekter af mediet og selve kommunikationssituationen inviterer til en sådan forhøjet refleksivitet. I præsentationen undersøgte han forskellige refleksive processer som finder sted når unge interagerer med hinanden på Facebook og Snapchat. Mere specifikt fokuserede han på det temporale spænd mellem produktion og afsendelse af beskeder hvor han viste hvordan de unge anvender forskellige refleksive strategier når de eksempelvis sletter, redigerer eller omformulerer tekst og sam-konstruerer beskeder inden de sendes ud i verden.

Andreas Stærs publikationer kan findes her:

<http://dgcss.hum.ku.dk/ansatte/?pure=da/persons/263742>

Jesper Tække, Aarhus Universitet: Nonverbal kommunikation og medier – Emojis og implementerede kommercielle interesser på Facebook

Jesper Tække er lektor ved Aarhus Universitet. Hans forskning i de sociale medier er baseret på en sociologisk kommunikativ og medievidenskabelig vinkel der virker supplerende til de mere lingvistiske kompetencer i netværket.

Jesper Tække analyserede i sit foredrag hvordan Facebook har rustet op ved at give flere muligheder for at tilkendegive sin mening om statusopdateringer, og han konkluderede at der dårligt kan herske tvivl om at Facebook tager dette træk af strategiske og dermed økonomiske årsager. På den ene side giver de mere nuancerede ”Reactions”, som Facebook kalder de nye emojis, bedre information om netop vores reaktioner på opslag, hvilket giver selskabet bedre muligheder for at målrette reklame til os og for at holde os fast ved ”at give os det Facebook vi kan lide”. På den anden side danner Facebook bro til de unge der i vid udstrækning netop anvender emojis i deres SMS- og (Facebook)chat-kommunikation. Jesper Tække analyserede i sit foredrag endvidere sammenhængen mellem universelle grundfølelser der kan aflæses i ansigtet, og emojis og emotikoner til kommunikation af følelser-tilkendegivelser.

Jesper Tække har tidligere skrevet en artikel til Kommunikationsforum om Facebooks nye Reactions: http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/facebook-like-faar-selskab-af-6-reactions_

Jesper Tækkes øvrige publikationer kan læses her:

[http://pure.au.dk/portal/da/persons/jesper-taekke\(8a8806b4-cc41-412a-92c1-164b5183f3e4\)/cv.html?id=34118348](http://pure.au.dk/portal/da/persons/jesper-taekke(8a8806b4-cc41-412a-92c1-164b5183f3e4)/cv.html?id=34118348)

Progressivitet via interaktionelle resurser og partikler i skrevet online interaktion

1. Talesprog eller skriftsprog?

Siden computermedieret kommunikation (CMC) blev en almindelig udbredt kommunikationsform i 1990'erne – ”the golden age for CMC” (Herring, 2010, s. 1) – har en ontologisk diskussion af hvorvidt kommunikationen skulle forstås og analyseres som skriftsprog eller talesprog, og hvorvidt eksisterende teorier og kategorier kunne overføres til CMC-analyser, været central (Androutsopoulos, 2013, s. 236ff.). Forskellige begreber og begrebspar er blevet foreslået, fx ”written interaction” og ”oral” versus ”literate strategies” (Tannen, 2013, s. 99), ”conversation-like” (Herring, 2010) og ”netspeak” (Crystal, 2011), men det er fortsat ikke systematisk og udtømmende belyst hvilke begreber og analytiske tilgange der mest adækvat fanger det særegne ved den type interaktion. Det er mit mål med artiklen at bidrage til præcisering ved at fokusere på det konversationsanalytiske begreb ”progressivitet” (Schegloff, 2007).

Da artiklens tilgang er konversationsanalytisk som en ”digitised method” (Giles et al., 2015, s. 46), dvs. metode overført til digital kommunikation, vil relevansen og prægnansen af de centrale begreber ”turtagning” og ”turallokering” i online sprogbrug (Garcia & Jacobs, 1999; Schönfeldt & Golato, 2003; Meredith & Potter, 2014) blive diskuteret. Hvad indebærer denne begrebsbrug, og er online skrevet interaktion så samtaleagtig at begreberne giver mening, om end i en tillempet udgave?

I forlængelse af den diskussion vil jeg argumentere for at forventningen om respons også i skrevet interaktion er så stærk at vi kan tale om præference for progressivitet. Progressivitet ser jeg i første del af analyseafsnittet dels i den mediegenererede mikrokommunikation ”digitale kvitteringer”, dels i brugermedieret mikrokommunikation som fx adressering og likes på Facebook, som jeg vil analysere i for-

hold til forskellige mediers ”affordans” (Hutchby, 2001, s. 26), her forstået som det at mennesker (og andre væsner) orienterer sig i retning af hvad objekter giver dem af handlemuligheder. I analysens anden del vil interaktionelle analyser af partiklerne *hm*, *øh* og *nå* i webchat tjene til yderligere uddybning og diskussion af begrebet progressivitet som nøgle til at forstå CMC’s interaktionelle særkende. De omtalte partikler ansues traditionelt som talesprogsord der bl.a. har betydning for turkonstruktion og turtagning i samtaler (Gardner, 1997; Nielsen & Nielsen, 2005; Emmertsen & Heinemann, 2010; Heritage, 2015), men spørgsmålet er om det samme gør sig gældende i skrevet online interaktion hvor forhandlingen af turkonstruktion og turtagning ikke foregår synkront som det gør i samtaler. Selv om vi til tider kan opleve at den skrevne interaktion bliver meget tempofyldt, kommer vi aldrig til at skrive ’i munden på hinanden’, og selv om der skrives samtidig, vil det i langt de fleste systemer være usynligt for deltagerne (Meredith & Stokoe, 2014). De skift mellem deltagerne der foregår i asynkron og kvasisynkron (Meredith & Stokoe, 2014, s. 182) skrevet interaktion, er ikke fintunet i samme grad som i samtaler hvor overgangsrelevante steder kan forudses (projiceres) og dermed forhindre overlap (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974). I reglen er det tværtimod sådan at skrevet online interaktion “violate the ‘no-gap, no overlap’ principle” (Herring, 2010). Med analysen af partiklerne ønsker jeg at vise hvordan deltagerne markerer temporal sensitivitet (Fox Tree, 2015) og dermed præference for progressivitet og fremdrift.

2. Tidligere forskning

En ofte fremført påstand er at computermedieret kommunikation er en hybrid mellem skrift og tale (se fx Ferrara, Brunner & Whittemore, 1991; Baron, 2008; Herring, 2010; Crystal, 2011; Tannen, 2013). Afklaringen af skrevet online interaktion som kommunikationsform har længe budt forskerne modstand fordi den måde at kommunikere med hinanden på er ’in between’ med talesproglige og skriftsproglige træk.

En udbredt begrebsliggørelse af kompleksiteten ses i Koch & Oesterreichers opfattelse af tale- og skriftsprog som noget konceptuelt fremfor materielt-fysisk (Koch & Oesterreicher, 1985); en fremstil-

ling der trods intentionen om at forstå fremtrædelserne som et kontinuum ofte ender som reproduktion af dikotomien tale versus skrift (jf. mere udførlig kritik hos Jensen, 2014, s. 15ff). Jensen foreslår i stedet en anden klassifikationsmodel af Koch & Oesterreicher, det såkaldte diasystem, og bruger det til at påvise at den ofte anførte påstand at kommunikationen i de nye skriftlige medier er talesprog, er en sammenblanding af mindst to systemer i denne model. Jensen advarer mod at overføre logikker fra en sprogform til en anden fordi man risikerer både at overfortolke og overse væsentlige elementer. Til eksempel bør skriftlige udvekslinger online ikke kaldes ture da udvekslingen ikke følger alle samtalsens turtagningsprincipper fordi præmisserne adskiller sig fundamentalt fra dem der er i samtaler, idet ”det samarbejde der foregår i og med udformningen af det sagte” (Koch & Oesterreicher, 1985, s. 22 – min understregning) ikke kan udføres på samme måde på skrift. Lige som Meredith & Potter (2014) vil jeg dog nuancere dette og anføre at konversationsanalysens kernebegreber ”tur” og ”turtagning” stadig er anvendelige i en tilpasset og kontekstafhængig forståelse. Man kan i reglen¹ ikke afbryde og overlape online (Schönfeldt & Golato, 2003, s. 248), men den skiftevis interaktion, hvor det enkelte indlæg er sekventielt orienteret mod de andre indlæg, er præget både af en organisering, en konversationel præferencestruktur og en progressivitet der minder meget om samtalsens. Det giver derfor stadig mening at analysere indlæggene som ture i sekvenser, dvs. ud fra et princip om sekventialitet forstået som det at ”the parts which are occurring one after the other, or are in some before and after relationship, have some organisation as between them” (Sacks 1987 (1973), s. 54), mens dele af det helt udfoldede turtagningssystem som fx turallokerings teknikker, ”starting first” (Sacks, Schegloff & Jefferson, 1974, s. 718), ’rush through’-teknikker² (Schegloff, 1987, s. 77), overlap og afbrydelser ikke kan anvendes.

Det interaktionelle perspektiv på online interaktion der anlægges i denne artikel, er som allerede antydnet ikke nyt. Forskere har bl.a. undersøgt konstruktionen af åbninger (Rintel et al., 2001; Hougaard, 2004; Antaki et al., 2005), turtagningspraksisser (Herring, 1999; Als-

bæk, 2005; Laursen, 2006; Gibson, 2009; Baron, 2010; Crystal, 2011) og reparatur (Schönfeldt & Golato, 2003; Meredith & Stokoe, 2014). Relevansen af CA i forhold til CMC generelt er bl.a. diskuteret af et netværk omkring ”Microanalysis Of Online Data (MOOD)” (Gilles et al., 2015) og af Meredith & Potter (2014). Det at analysere og argumentere ud fra begrebet præference for progressivitet er heller ikke nyt, men det er hidtil primært sket i CA-analyser af mundtlige samtaler (se fx Stivers & Robinson, 2006; Schegloff, 2007). Idet man forstår præference som ”en påviselig, strukturel tilbøjelighed uafhængig af deltagerens personlige relationer eller private lyster” (Steensig, 2001, s. 42), kan man i samtaler iagttage flere samtidige præferencesystemer. Sacks taler om præference for indlægs (tures) kontiguitet, dvs. at indlæg placeres i hinandens umiddelbare nærhed, også kaldet nærhedspar/adjacency pairs, og om præference for de samtalendes enighed, dvs. ”preference for agreement” (Sacks, 1987 (1973), s. 58). Stivers & Robinson undersøger to præferencesystemer i forhold til spørgsmål-svar-strukturer hvor der dels er præference for at adressaten (dvs. den der udpeges til at svare) svarer på spørgsmålet frem for andre, dels præference for et regulært svar fremfor andre former for respons der ikke kan tælle som svar (Stivers & Robinson, 2006). Deres undersøgelse viser at de samtalende foretrækker at der overhovedet kommer et svar på spørgsmålet, fremfor at det er den konkret udpegede der bringer svaret. Dette ser de som en ”observable preference for progressivity in interaction” (Stivers & Robinson, 2006, s. 367).

Progressivitet er det at ”interactions are concerned with advancing in-progress activities through sequences” (Stivers & Robinson, 2006, s. 386). Med Schegloffs ord handler det om samtalens strukturelle fremdrift: ”Sequences are the vehicle for getting some activity accomplished, and that response to the first pair part which embodies or favors furthering accomplishment of the activity is the favored – or, as we shall term it, the preferred – second pair part” (Schegloff 2007: 59). I reglen ”foretrækker” de samtalende systematisk de handlinger der hurtigst og mest effektivt afslutter en sekvens, fx svaret på et spørgsmål, og dermed giver progressivitet i samtalen (Stivers & Robinson, 2006, s. 387). Systematikken omkring progressivitet er dog ikke

kun strukturelt mekanisk, men rummer også sociale og relationelle aspekter idet 'præferencereglerne' kan bruges som sociale styringsmekanismer: De er også "resources by which persons' rights are maintained or violated" (Stivers & Robinson, 2006, s. 387).

3. Data og metode

Det primære datagrundlag for analyserne og diskussionen er 8651 chatindlæg³ i to forskellige offentligt tilgængelige webchatrum der blev indsamlet i foråret og efteråret 2000 i forbindelse med mit ph.d.-projekt (Hougaard, 2004, s. 58ff). Webchat er valgt fordi det i modsætning til fx IRC (Internet Relay Chat) og Facebookchat ikke er afhængig af at deltagerne downloader et særligt program, og i modsætning til fx virksomhedschat ikke bruges arbejdsrelateret. Data er på den måde indsamlet for at nå så bredt et brugerfelt som muligt. Chatternes anonymitet udelukker præcise sociolingvistiske analyser, men på baggrund af brugerinterviews og chatrummenes navne (Andre Unge og Andre Seniorer) anslås det at brugerne er mellem 12 og 55 år gamle og repræsenterer begge køn (Hougaard, 2004, s. 70). Materialet består af polyloger (dog maks. 40 deltagere ad gangen i hvert chatrum) uden timestamps for de enkelte indlæg hvis rækkefølge fremstår som deltagerne så den på deres egen skærm⁴. Da der i artiklen primært fokuseres på partiklernes funktion i forhold til progressivitet, er det desuden relevant at anføre at 45 % af deltagerne var meraktive, dvs. bidrog med mere end 3 indlæg (Hougaard, 2004, s. 69), og at sociogrammer over interaktionen (Hougaard, 2004, s. 77-80) viser høj grad af indbyrdes kontakt. Materialet egner sig derfor til en undersøgelse af hvordan deltagerne holder en hverdagsagtig interaktion i gang.

Da chatmaterialet er fra år 2000, og mulighederne for digital skrevet interaktion har ændret sig meget siden da, har jeg valgt at supplere datagrundlaget med enkelte eksempler på interaktion på det sociale medie hvis brugergrænseflade minder mest om chat, nemlig Facebook, hvor man både kan have polyloger og næsten synkron interaktion (Messenger). Facebook er desuden valgt fordi det er det mest udbredte sociale medie i Danmark⁵. Chatmaterialet er ikke ano-

nymiseret pga. deltagernes brug af nicknames, mens data fra Facebook er delvist anonymiseret; data fra Vi Unges offentligt tilgængelige Facebookside fremstår uden deltagernes efternavn. Selv om deres kommentarers offentlighed ikke nødvendigvis er deltagerne præsente, har jeg vurderet at alle uddragene fra Facebook anvendes etisk forsvarligt fordi de er uden personlige oplysninger.

4. Interaktionelle resurser i skrevet online interaktion

I skriftlig online interaktion er præferencestrukturerne ikke så stærke og systematiske som i ansigt til ansigt-samtaler. Man kan tale om en løs kohærens pga. emnernes hurtige skift og digression (Herring, 1999, s. 10) og en svækket sekventiel implikativitet, dvs. ”at de betingelser det enkelte indlæg stiller for de efterfølgende, er svagere, mindre klart definerede og knap så tvungne som i ansigt til ansigt-samtalen” (Hougaard, 2004, s. 141), hvad der sandsynligvis hænger sammen med at denne type interaktioner har meget anderledes vilkår hvad angår både synkronicitet mellem indlæggene, og det at indlæggene produceres ved at skulle skrives og sendes. Til eksempel rummer en manglende respons eller en længerevarende stilhed i denne type interaktion ikke samme konfliktpotentialer som i samtaler (Jefferson, 1989) da det både kan skyldes mediets algoritme der styrer hvilke indlæg den enkelte får at se (Tække, 2013), og det at deltagerne ikke altid er tilstede samtidig.

Som en videreudvikling af Herrings (1999) arbejde med at påvise interaktionel kohærens (Herring modbeviste den datidige udbredte tese at chat var inkohærent) vil jeg hævde at de fleste sociale medier har affordans for at tilbyde deltagerne handlemuligheder der øger sekventiel implikativitet og kohærens, samtidig med at det understøtter progressiviteten i interaktionen – nemlig gennem de interaktionelle resurser adressering, tagging, likes og digitale kvitteringer.

4.1. Adressering og tagging

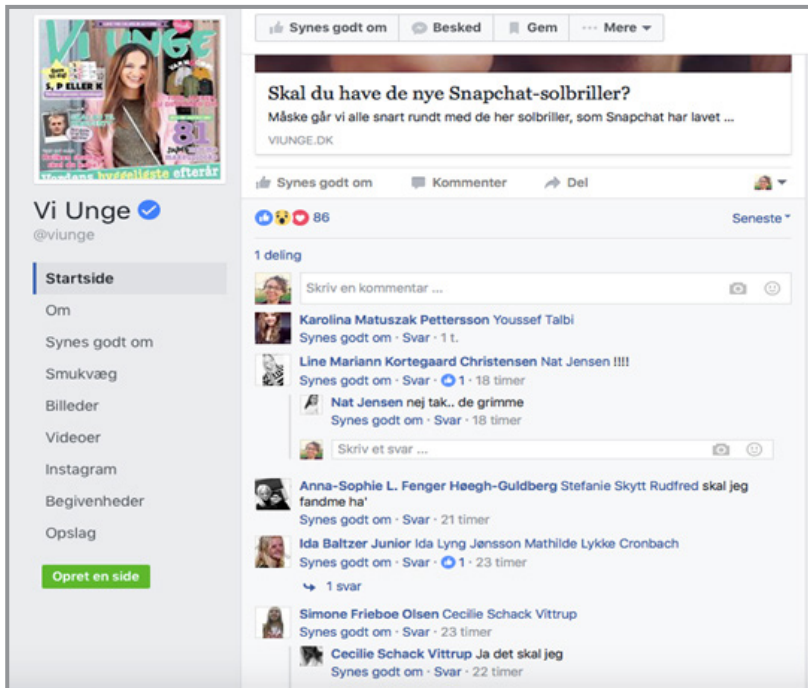
Adressering eller ”addressivity”, som Werry kalder det at udstyre sit indlæg med navngivet adressat (Werry, 1996), er en af de mest eksplicite måder at skabe sammenhæng og fremdrift på da denne

mekanisme både giver overblik og sammenhæng (Herring, 1999) og er udtryk for konditionel relevans eller ”vital adjacency” (Schönfeldt & Golato, 2003, s. 251) mellem indlæggene. Ved adressering udnytter man det at en direkte påkaldelse ved navns nævnelse har en forhøjet opmærksomhed og dermed også større sandsynlighed for at få svar. Adressering minder om CA-begrebet ”selected next speaker”⁶ og er i både mundtlig og skriftlig interaktion et stærkt og ofte anvendt eliciteringselement (Hougaard, 2004, s. 97; Stivers & Robinson, 2006, s. 376). I min ph.d.-afhandling fandt jeg ud af at de fleste adresserede indlæg fik respons, og at ikke-adresserede initiativer ofte forblev ubesvarede selvom de var udformet som spørgsmål (Hougaard, 2004, s. 97), så man kan dels udlede at præferencen for kontiguitet mellem spørgsmål og svar som nærhedspar (Sacks, 1987 (1973), s. 58) ikke er så stærk i chatkommunikationen som i samtaler, dels at adressering sammen med adressatrelevans (Andersson & Furberg, 1979, s. 15), dvs. det at markere indlægget som relevant og passende for adressaten, styrker den interaktionelle kohærens.

Adressering anvendes i webchat med mange deltagere også som en form for trackingsystem fordi den enkelte deltager derved kan orientere sig og navigere i de mange samtidige indlæg og finde dem der eksplicit kræver respons (Herring, 1999; Hougaard, 2004, s. 22). Uden adressering ville interaktionen i nogle tilfælde, fx ved 40 samtidige deltagere, blive uoverskuelig for den enkelte og potentielt hæmme interaktionen. Det er oplagt at se adressering som indirekte udtryk for medialisering fordi deltagerne af mediets uoverskuelige struktur så at sige tvinges til at finde de midler der i den konkrete sammenhæng (og i det konkrete medie) virker befordrende for fremdriften i interaktionen.

En form for eksplicit adressering der er meget udbredt i sociale medier såsom Facebook, Twitter og Instagram, er tagging hvor man skriver modtagerens brugernavn (eventuelt sammen med et foranstillet @⁷) og derved skaber et link til denne. Taggings virkemåde skifter lidt fra medie til medie, men fælles er at adressaten får en digital notifikation om handlingen samtidig med at adressatens navn ændres til et link til dennes profilside. Denne type affordans kan ses

som mediets præference for distribution fordi det skaber mulighed for yderligere trafik, hvad der er i mediernes kommercielle interesse. En særlig type tagging ses når adressaten tagges i en kommentar på Facebook og derved gøres opmærksom på det kommenterede indlæg, som det ses i eksempel 1 hvor 39 har kommenteret og tagget en eller flere andre i Vi Unges opslag, der indeholder et link til en bestemt artikel på Vi Unges hjemmeside.

Eksempel 1. (Vi unge).

Samtlige 39 kommentarer indeholder tags; de 22 af kommentarerne består udelukkende af et eller flere tags, dvs. uden ledsagende kommentar eller forklaring på hvorfor de har lavet dette tag. I nogle tilfælde giver den taggedede en respons der, som det ses i uddraget, svarer på spørgsmålet i artiklens rubrik *Skal du have de nye Snapchat-solbriller?* Den slags tagging er udbredt på virksomhedssider på Facebook der via ”sharing affordance” (Oeldorf-Hirsch & Sundar, 2015, s. 240) giver brugerne mulighed for at optræde som “opinion leaders in their net-

works, encourage discussion” (Oeldorf-Hirsch & Sundar, 2015, s. 240). 29 (74 %) reagerer på at de er blevet tagget, hvad der viser en høj grad af sekventialitet i taggingen; de 17 heraf (59 %) reagerer med et like, hvad der kan tolkes som præference for progressivitet idet liket er den hurtigste og mest kommunikationsøkonomiske responsmulighed man har på Facebook, dvs. ud fra deisen hellere reagere hurtigt med et like end slet ingen reaktion. Ingen af de kommenterende har brugt den tredje mulighed at dele linket på deres egen Facebookvæg så alle deres venner ville få mulighed for at se deres handling. I stedet indskrænkes interaktionen til at foregå på Vi Unges Facebookside og bliver dermed til en mere afgrænset og målrettet interaktion mellem de direkte implicerede. Denne type tagging er også interessant fordi den befinder sig i det man kunne kalde Facebooks ”middleregion” (Meyrowitz, 1986, s. 42) hvor en privat interaktion udføres på en offentlig væg (her Vi Unges) og dermed har risiko for at blive en ansigtstruende handling (West & Trester, 2013, s. 139). En bevæggrund for denne handling er sandsynligvis at ”users do not feel the same sense of influence when they simply post or message others via private means” (2005:247). Tagging er en interaktionel resurse til at højne besvarelsen af offentlige opslag og dermed ens eget engagement i emnet og følelse af fællesskab (Oeldorf-Hirsch & Sundar, 2015, s. 248) og kan ses som et udtryk for præference for progressivitet.

4.2. Likes/Synes godt om

Ifølge PewResearchCenter er det at ’like’ den hyppigste handling der udføres på Facebook (Smith, 2014). På Twitter havde liket indtil efteråret 2015, hvor det blev ændret til et hjerteikon, form af en anerkendende stjerne (*to favorite*)⁸. På Facebook, hvor det blev introduceret i 2010, indeholdt det kun muligheden for at ”synes godt om” symboliseret med ”thumbs up”-tegnet indtil det i foråret 2016 blev udvidet med fem ekstra reaktioner⁹.

I et forsøg på at isolere den interaktionelle handling i det at like, dvs. uden at gå i detaljer med de seks forskellige udformninger af reaktionen på Facebook eller det at funktionen på Twitter og Instagram er udformet som et hjerte, er det oplagt at fremhæve den klare affordans

der ligger i at man tilskyndes til ved et enkelt klik at afgive en hurtig tilkendegivelse. I CA-termer tæller et indlæg på Facebook som en "first pair part" (Sacks, Schegloff & Jefferson, 1974), og Facebook har arrangeret en plads til en "second pair part" (Sacks, Schegloff & Jefferson, 1974) umiddelbart nedenfor indlægget (se eksempel 2) hvor *Synes godt om* (liket) er det første man støder på, dvs. både før muligheden for at kommentere og dele og før de øvrige 5 reaktioner som først viser sig ved 'mouse over'.

Eksempel 2. (Facebooks reaktionsikoner).

Liket er blevet tillagt forskellige betydninger, som fx at støtte og belønne andre og aktivere videndeling¹⁰, men også det at man simpelthen tilkendegiver at have set handlingen uden nødvendigvis at tillægge den tilkendegivelse nogen særlig følelse (West & Trester, 2013, s. 145). Liket kan med CA-briller betragtes som en måde hvorpå man undgår at være „hearable“ as being silent” (Schegloff & Sacks, 1973, s. 295) og dermed spolere turtagningen, og som en måde at undgå ansigtstruslen i at indlæg slet ingen opmærksomhed får (West & Trester, 2013, s. 146).

Selv om liket ikke er en verbalsproglig handling, mener jeg stadig man kan tale om fatisk kommunikation i ægte Malinowskis forstand idet handlingen på samme måde som visse formulariske ytringer, som fx hilsner, binder deltagerne sammen ”by a tie of some social sentiment” (Malinowski, 1923, s. 479). I fatisk kommunikation er der “a preference for affirmation and consent” (Coupland, Coupland & Robinson, 1992, s. 209), hvad der må siges at være likets grundsubstans. På Instagram ses endog fænomenet 'likes for likes' som en noget for noget-logik der alene sigter på at høste mange likes og dermed meget anerkendelse. Selv om nogle indlæg genererer så mange likes at det

enkelte likes ophavsmand forsvinder i mængden, vil det stadig være udtryk for “social cohesiveness and mutual recognition” (Coupland, Coupland & Robinson, 1992, s. 209).

Ifølge PewResearchCenter liker 44 % mindst en gang dagligt, mens kun 31 % angiver at de kommenterer lige så hyppigt (Smith, 2014), og Tannen (2013, s. 103) rapporterer om en udbredt accept af at man besvarer tekstbeskeder prompte, også selv om man befinder sig i en ansigt til ansigt-samtale – ”It takes so little time” (Tannen, 2013, s. 103). Likes forstået som fatisk kommunikation, og det tempo hvormed de afgives, kan dermed ses som et tegn på præference for det at få en reaktion fremfor en bestemt respons og dermed præference for progressivitet.

4.3. Markering af nærvær gennem digitale kvitteringer

Selv om online interaktionen for det mest er asynkron, er der alligevel elementer som monitorerer og hjælper os til at overvåge hinandens adfærd, og som på den måde understøtter oplevelsen af nærvær. Hvis man på Facebook har skrevet et indlæg i en gruppe, vil man, så snart andre klikker på gruppeindlægget, få en lille ’set-kvittering’ hvor det angives hvem der har set den, som i eksempel 3 hvor det angives at 31 ud af de 48 mulige i gruppen har set indlægget:

Eksempel 3. (Facebook).

Skriver man en chatbesked på Facebook, vil den lille set-kvittering tilmed angive hvornår beskeden er blevet set. *Set* er naturligvis ikke altid det samme som 'læst'; alligevel fortæller den mediegenererede kvittering at den eller de påtænkte modtagere har klikket på indlægget og dermed har været eksponeret for indholdet. Men tæller dette som respons, eller er det at forstå som en art minimalrespons? Med konversationsanalytiske øjne er det vigtigt at analysere hvordan en respons forholder sig til indholdet i det forrige indlæg og dermed synliggør eventuelt utilsigtede forståelser eller lignende. Denne samtalelogik som både de interagerende og samtaleanalytikerne orienterer sig imod, kaldes "next turn proof procedure" (Hutchby & Wooffitt, 2008, s. 13) og viser hvor stærk en interaktionel resurse responsen er. Minimalrespons er, som betegnelsen antyder, en minimal form for tilbagemelding der markerer at meddelelsen er modtaget (i samtaler at man har hørt det sagte, og ofte også at man giver den anden tilladelse til eller ligefrem opfordrer til at denne fortsætter talen). Eftersom set-kvitteringen ikke forholder sig til indholdet af indlægget, men heller ikke fungerer som fortsættersignal, kan den hverken tælle som respons eller minimalrespons. Alligevel forsøger afsenderen af indlægget at navigere i forhold til set-kvitteringen som et signal om hvad der nu kan ske i interaktionen; man kan naturligvis ikke forvente nogen respons før den anden faktisk har modtaget ens indlæg, men kan man til gengæld forvente respons når man har fået en set-kvittering, og hvordan kan man fortolke den tid der går mellem set-kvitteringen og den regulære respons? I chatinteraktion på Facebook læses set-kvitteringen naturligt som et signal om at bolden nu er på den andens banehalvdel, men hvor hurtigt kan man så forvente respons? Mit datamateriale er for spinkelt et grundlag at afgøre dette på, men alene det at hastigheden kan blive en overvejelse mellem de interagerende (Bennett, 2014), ser jeg som belæg for at set-funktionen er en vigtig interaktionel resurse der understøtter de interagerendes fornemmelse af progressivitet.

En lignende interaktionel resurse man som bruger af Facebooks chat og iMessage kan blive konfronteret med, er 'skriveprikker'; en "typing awareness indicator" (Bennett, 2014) eller et "writing icon"

(Meredith & Potter, 2014, s. 381), dvs. det at tre prikker i en boble markerer at ens nærværende interaktionspartner netop nu sidder og trykker på sit tastatur. Denne markering ikke blot af nærvær, men ydermere af synkron interaktion og fælles fokus, er indrettet så den nøje afspejler den andens øjeblikkelige interaktion. Skriver den anden noget, ses boblen med prikkerne, men holder den anden pause i skrivningen, forsvinder prikkerne på modtagerens skærm. Prikkerens forsvinden kan give anledning til forskellige tolkninger: ubeslutsomhed, omskrivninger, tøvende skrivestil fordi ”speed of response carries metamessages with regard to intentions” (Tannen, 2013, s. 111). For at undgå at sætte den slags afslørende spor vælger nogle at skrive deres indlæg i et tekstprogram før det indføres i chatten og sendes¹¹. Hvorvidt denne omgåelse af mediets indbyggede funktion er tegn på et ønske om at undslippe den afslørende mediegenererede mikrokommunikation, eller det handler om at undslippe det implicite pres om konstant og hurtig kommunikation, er uvist, men både skriveprikkerne og set-kvitteringen viser et i mediet indbygget højt fokus på nærvær.

5. Interaktionelle partikler

Fra mediegenereret mikrokommunikation vil jeg gå videre til den type brugermedieret mikrokommunikation der ses i sprogpartiklerne *hm*, *oh* og *nå*, hvis anvendelse i skrevet online interaktion jeg vil sammenligne med deres funktion i samtaler. Målet er at diskutere om et klassisk CA-perspektiv kan åbne for nye indsigter i den skrevne online interaktion uden derved at skulle benævne den talesprog. For at undgå at favorisere én tilgang frem for en anden har jeg valgt den overordnede term partikler der kan dække forskellige småord lige fra minimal respons, diskursmarkører og tøvelyde til interjektioner og adverbier.

I samtaler anvendes mange forskellige typer partikler, som fx minimalresponserne *ja*, *aha*, *mhm* og *nå* som lytteren bruger til at signalere interesse uden nødvendigvis at ville have ordet, og forskellige tøvelyde *a la oh* og *hmmm* som bl.a. udfylder pauser og måske indikerer behov for tid til at finde det rette ord uden at blive afbrudt,

dvs. som en form for turholdersignal (Nielsen & Nielsen, 2005, s. 91ff). Mange af disse partikler har turtagningsfunktion, men selv om den helt fintunede turtagningssystematik ikke er nødvendig i skrevet online interaktion, er der overraskende mange af disse og lignende partikler at finde. Jeg vil derfor undersøge brugen af de mest frekvente partikler, nemlig *hm*, *øh* og *nå* med henblik på at diskutere om konversationsanalysens begreber sekvens, præference og progressivitet kan hjælpe os i forståelsen af denne sprogbrug. Da *hm*, som nedenstående tabel viser, er den mest anvendte partikel i materialet, lægger jeg ud med den.

Hm	189
Øh	54
Nå	43
Nåh/nåe/nåå	60

Tabel 1. Oversigt over forekomster af *hm*, *øh* og *nå* i datamaterialet¹².

5.1. *Hm*

Selv om jeg gennem hele artiklen har cirklet om progressivitet som det interaktionelle omdrejningspunkt, vil jeg i analyserne lægge ud med en responsartikel som kan ses som en progressivitetshæmmer idet den signalerer eftertænkksomhed, tøven eller en grad af forbehold eller lettere uenighed med det foregående, dvs. dispræference. *Hm* udelukker altså ikke respons, men udskyder denne lidt og angiver at den er problematisk ved at være designet dispræfereret; det Nielsen & Nielsen kalder praksis-præference (2005, s. 70). *Hm*, der kan staves med et eller flere *m*'er, står i 85 % af tilfældene i begyndelse af indlægget¹³. I eksempel 4 indleder Ayla i linje 306 sit svar til Ruder Dames indlæg om sin alder med et *hmmmm*. Partiklen efterfølges af en høflig indvending og et grin:

290 Ayla:	* knuuuser lige Ruder Dame fordi hun kom tilbage *
291 Ruder Dame:	Ayla.....jammen så går jeg da i stykker..... *GG*
296 Ayla:	Ruder Dame>>> knuser not såååå hårdt altså *G*
303 Ruder Dame:	Ayla.....må jo lige tænke på min alder.... *GGG*
306 Ayla:	Ruder Dame>>>> hmmm den er jo not så gammel *G*
311 Ruder Dame:	Ayla.....nå nej...men det snakker vi ikk om... *G*

Eksempel 4. (Andre Seniorer, 28.11.2000).

Det alderstema som Ruder Dame slår an i linje 303, markeres som sjovt via *GGG*, der betyder 'griner meget', og nedtones med adverbialerne *jo* og *lige*. Med *hmmm*, *jo* og *G* viser Ayla i linje 306 en høflig, nedtonende uenighed der er designet som dispræference som en måde hvorpå hun imødekommer en social konvention om at afvise ytringer af typen 'jeg er dum/grim/gammel'. Ruder Dame anerkender efterfølgende dette idet hun skriver *nå nej*, og på den måde enes de om at emnet er uddebatteret, og at Ruder Dames problematisering af sin alder kan bagatelliseres; "the activity accomplished" (Schegloff, 2007, s. 59). *Hm* som markør af dispræference er nødvendig for at gøre interaktionen høflig idet Ayla dermed anerkender alder som et prekært emne før dets alvor affejes. Ved at give plads til anerkendelsessekvensen udviser Ayla fornemmelse for et hverdagsagtigt krav om høflighed og facework (Goffman, 2004/1967) der overtrumfer eller udsætter præferencen for progressivitet.

Som det ses i eksempel 5 mellem drengen Solgud og pigen S@ndr@, er det dog ikke altid lige ukompliceret at anvende *hm*-partiklen. Solgud skriver i linje 681 *hmm* kombineret med et nedtonende grin *G* som en reaktion på S@ndr@s forsøg på at sende ham et forsoningskys i linje 679, men S@ndr@ forstår tilsyneladende ikke hensigten som hun derfor spørger nærmere ind til i linje 693:

672 S@ndr@:	sol...-dumme jyde...-ejjiiii, jyder er gode nok...-se bare på Kim fra robinson... *G*
676 Solgud:	Sandra....jeg er ikke jyde Grrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr
679 S@ndr@:	*MØZ mØZ* sol...-ikke blive sur... *SXS*
681 Solgud:	Sandra.....hmm *G*
690 S@ndr@:	jeg sys alle er fra Århus... *GG* i Lawz øjne... *GG*
693 S@ndr@:	hvad hmm\`er du af sol??? *Sg*
698 Solgud:	<u>Sandra.....er du ikke i skole?</u>
700 S@ndr@:	<u>Sol...-nope... *Ss*</u>
703 Solgud:	Sandra....hmm\`er, af dit spæde forsøg på at kysse mig *G*
710 S@ndr@:	Sol...-hvad mener du med forsøg? *GG*
713 Solgud:	Sandra....du var bare ikke så go til det*S*, men øvelse gør mester
719 S@ndr@:	<u>Sol...-er i praktik i den her uge, men i dag, har jeg fri...nice ikk? *Sg*</u>
724 Solgud:	<u>Sandra....jo dejligt*S*, hva er du i praktik som?</u>
725 S@ndr@:	TAK sol...-det er da sidste gang jeg kysser dig... *G*
729 Solgud:	Sandra...nej det var første gang, men ikke sidste *SF*

Eksempel 5. (Andre Unge, 28.11.2000).

Adresseringen gør at S@ndr@ klart udpeges som modtager af ytringen, men eftersom hendes egen foregående ytring både indeholdt et kys *MØZ mØZ* og en anmodning om at Solgud ikke skulle blive sur, kan hendes usikkerhed både gå på hvad Solguds tilsyneladende utilfredshed er rettet mod, og om han mon faktisk er utilfreds. Partiklens sammensatte og indistinkte betydningspotentiale gør afkodningen usikker. I forhold til tesen om progressivitet vil jeg i dette eksempel påpege Solguds brug af *hmm* som en måde at bremse S@ndr@s ihærdige forsøg på i linje 679 at manipulere med hans følelser. Med *hmm* accepterer han ikke umiddelbart hendes handling hvad hun følgelig reagerer på i linje 693 og ønsker afklaret. Det interessante er blot at dette ikke sætter deres interaktion på standby, for samtidig med denne tråd stiller Solgud i linje 698 S@ndr@ et spørgsmål om skolegang som hun i linje 700 besvarer uafhængigt af snakken om *hm* (denne samtale er understreget i uddraget). De samme to personer fører altså to samtaler samtidig. Samtalers digression ses ofte i kvasi-

synkron online interaktion (Garcia & Jacobs, 1999, s. 363), hvad der dels kan skyldes at tidligere indlæg kan ses og besvares længe efter at de er leveret fordi interaktionen opleves som ”a multidimensional sequentiality rather than a linear sequentiality” (Garcia & Jacobs, 1999, s. 362), dels at deltagerne orienterer sig mod progressivitet der er så kraftig at en ny interaktion påbegyndes inden den igangværende afsluttes, som i eksemplet linje 690 og 698.

Alle *hm*-forekomsterne i materialet indikerer en grad af forbehold og tøven. Med *hm* køber man sig lidt betænkningstid (ses også kombineret med *tjaeee* og næsten altid efterfulgt af *tøveprikker*) og forsøger at gå imod præferencen for progressivitet, men den udbredte brug af *hm* kan også ses som en facebevarende handling (Goffman, 2004/1967, s. 46) fordi direkte og prompte svar kan synes uhøflige.

5.2. Øh

Øh er ikke nær så frekvent i materialet som *hm* og skrives nogle gange som *øhm*, hvad der gør en klar skelnen mellem de to partikler sværere at trække. *Øh* indikerer ligesom *hm* en grad af progressivitetsforsinkelse, måske kombineret med tøven, rådvildhed eller uvilje¹⁴. I CA-litteraturen behandles *øh* (*uh(m)*) oftest i forbindelse med reparatur og ”trouble in talking” (Schegloff, 2010, s. 133), men også andre funktioner, som fx markør for et dispræfereret svar, som det ses i nedenstående eksempel 6:

145 Ulrik:	Scarlet hvorfor vinkede du ikke igår???? *GG*
148 Scarlet kort:	Ulrik.... Øhhh - jeg vinker da tit.... hvorhen? *G*
151 Ulrik:	Scarlet jeg var jydeland....*GGG*

Eksempel 6. (Andre Seniorer, 18.10.2000).

Scarlet kort indleder sit indlæg i linje 148 med *øhhh* og markerer derved både en dispræfereret og problematisk respons fordi indlægget reelt set ikke er et svar på Ulriks spørgsmål og dermed ikke er den forventede reelle forklaring eller undskyldning, men i stedet en form for bortforklaring eller afledning, der dog følges op med et uddybende spørgsmål som Ulrik efterfølgende svarer på.

Selv om langt de fleste forekomster af *øh* i materialet markerer forsinkelse eller en form for tøven, er der også eksempler på det Schegloff kalder ”reason-for-initiating” an episode of interaction” (Schegloff, 2010, s. 166):

380 -=Blak=-*BhC*: Salem . var du med til auto ?? øøøhh ham monster Morten..ham ka jeg godt huske nu

Eksempel 7. (Andre Unge, 13.11.2000).

-=Blak=-*BhC* genoptager med *øøøhh* en tidligere samtale om *monster Morten* og designer via *øøøhh* sit bidrag til dette emne som dispræfereret fordi det er placeret umiddelbart efter et spørgsmål til Salem om et andet emne. Bidraget *ham monster Morten..ham ka jeg godt huske nu* skrives altså i forlængelse af et bidrag til en anden samtale og indledes derfor med en form for ”malplaceringsmarkør” (Nielsen & Nielsen, 2005, s. 63), nemlig det forlængede *øøøhh* der både fungerer som et ’apropos’ der markerer at det kommende har relevans, og som en markør af dispræferens. I forhold til progressivitet kan man dermed se begge typer *øh* som en markør for at der nu bringes noget ind i sekvensen som er problematisk eller uforventeligt, og som er med til at udskyde fuldførelsen af de handlinger der ellers var lagt op til, dvs. som progressivitetshæmmende partikel.

5.3. Nå/nåh/nåe

Nå/nåh/nåe har mange forskellige betydninger og funktioner i dansk¹⁵; helt op til 46 forskellige anvendelser er der registreret (Nielsen, 2002, s. 53). *Nå* er hovedsagelig en responsmarkør, men har også funktion af ”skiftemarkør”, dvs. til nyt emne eller aktivitet eller som markør af kognitivt skift fra uinformeret til informeret (Nielsen, 2002). *Nå* kan også optræde sammen med andre partikler, fx i *nåja* eller *nå okay* som erkendelsesmarkører (Emmertsen & Heinemann, 2010). De forskellige funktioner hænger bl.a. sammen med *nås* sekventielle placering, dvs. om *nå* optræder i 1., 2. eller 3. tur (Nielsen, 2002, s. 54). I mit materiale optræder også mange forskellige typer *nå/nåh/nåe*, men jeg har valgt at fokusere på to typer af skiftemarkør:

skift i aktivitet, særligt når deltagerne forlader chatrummet, og skift i informerethed/erkendelse.

Nå kan i nogle anvendelser sammenlignes med det engelske *well* som ”a departure-indicating particle” (Heritage, 2015); i datamaterialet indikerer *nå* dog ikke kun at man ønsker at forlade et bestemt emne, men også et ønske om at forlade chatrummet; en helt reel ’departure’. Mange af mine deltagere annoncerer at de snart logger af chatrummet med et prælukker-indlæg der i en del tilfælde indledes af *nå* som i eksempel 8:

271 Majse:	Nå jeg vil til at smutte - endnu engang
275 Scarlet kort:	Majse... Du er sgu lidt af en rendemaske... *G*
276 Majse:	Kan i alle hygge jeg - sender *knuser*
278 Majse:	Scarlet, ja - det er fordi jeg er så frisk (ferie)
281 Majse:	*****BYE*****

Eksempel 8. (Andre Seniorer, 18.10.2000).

Majses arbejde med at forlade chatrummet bliver fordelt over hele tre indlæg hvad der indikerer vigtigheden af denne aktivitet, måske fordi en ”entusiastisk afsked kompenserer for den skade som den kommende adskillelse kan forvolde forholdet” (Goffman, 2004/1967, s. 72). På den måde bliver aktiviteten samtidig tidsmæssigt forlænget og dermed mere synlig for de øvrige deltagere så de får lejlighed til at bekræfte Majse inden hun har forladt chatrummet. I kraft af at *nå* fungerer som skiftemarkør, er den med til at skabe opmærksomhed om afskeden. *Nå* indikerer noget afsluttende og kommer i eksempel 8 til at markere beslutningen om at forlade rummet som et resultat af noget længe overvejet eller måske ligefrem tidligere annonceret.

Nå som markering af skift i informerethed/erkendelse er i chatten ofte stavet med forskellige grader af og former for forlængelse, dvs. *nåååå, nåe/nåeee* eller *nåh/nåhhh*, og er således en længere version af *nå*, der minder om det engelske change of state-token *oh* (Heritage 1984). *Nå* som erkendelsesmarkør indikerer at man netop nu har opdaget at man har indset/forstået/husket noget og fungerer ofte som en måde hvorpå man forsøger at håndtere mulige eller overfladiske

6. Konklusion og diskussion

Analysen og forståelsen af skrevet online interaktion må nødvendigvis fokusere på indlæggenes vekselvirkning for at indfange denne særlige kommunikationsforms karakteristika både hvad angår leksikalske, syntaktiske og pragmatiske eller talehandlingsorienterede valg. Det interaktionelle er nært knyttet til responsivitet, dvs. evnen til at reagere på tidligere indlæg, og til det centrale i at forhandle sig frem til gensidig forståelse. Det særlige ved interaktion er denne konstante orientering mod de andre deltagere og deres indlæg, men hvor denne orientering i samtaler har handlet meget om turtagningens finmekanik, har det ikke samme relevans for analysen af skrevet online interaktion. I en balance mellem at bibeholde den responsive vinkel på interaktionen som en gensidig forhandling uden at gøre denne forhandlings hurtige skiftet mellem deltagerne til analysens centrale genstand har jeg forsøgt at arbejde med præferencen for progressivitet som et strukturerende element i interaktionens organisering. I første del af artiklen analyserede jeg forskellige interaktionelle ressourcer i de sociale medier, primært Facebook, og viste nogle af de affordansstrukturer der privilegerer det at skabe sammenhæng og relation mellem indlæggene og de interagerende (adressering og tagging), den fatiske kommunikation og det at fornemme samtalepartnernes nærvær. I anden del af artiklen zoomede jeg ind på de tre interaktionelle partikler *hm*, *øh* og *nå*, hvis hyppighed og anvendelse jeg diskuterede i forhold til den præference for progressivitet der fordrer at deltagerne hele tiden søger at afslutte den igangværende aktivitet. Dette afslutningsønske understøttes i høj grad af partiklen *nå*, mens både *øh* og *hm* i stedet kan ses som progressivitetsforskydende eller -hæmmende, hvad der efter min mening på falsificerende vis også understreger progressivitetens stærke strukturerende logik.

Man kan naturligvis diskutere hvilken betydning det har for progressiviteten at mit datagrundlag er hverdagschat. En sammenligning af hverdagschat og erhvervschat vil øjensynligt vise at hverdagschat i højere grad er præget af leg og fatisk kommunikation end erhvervschat, men når det handler om indlæggenes vekselvirkning, er det mit bud at præferencen for progressivitet er et grundlæggende

træk fordi den på trods af svækket sekventiel implikativitet stadig bygger på den enkeltes behov for at få præfereret respons og dermed ”getting some activity accomplished” (Schegloff, 2007, s. 59). Selv når dette møder modstand som i eksempel 9 hvor den ønskede genkendelse lader vente på sig, bliver deltagerne ved med at interagere til de når målet. Hvorvidt præferencen for enighed og præferencen for ”the selected next speaker to respond” (Stivers & Robinson, 2006, s. 385) er stærkere end præferencen for progressivitet, kan diskuteres, men det vil kræve en større undersøgelse end den jeg har foretaget her. Foreløbig viser mine analyser at interaktionens retning og fremdrift mod et muligt og præfereret mål sandsynligvis altid vil præge interaktionen – også selv om (eller netop i kraft af at) man kan iagttage forsøg på at forhale denne progressivitet ved fx at skrive *øh* eller *hm*.

En anden interessant diskussion som min undersøgelse lægger op til, er hvorvidt der er præference for at reagere med et like på andres indlæg, hvor stærk denne præference i givet fald er, og om den får konstituerende betydning således at der bliver præference for at skrive så den type reaktioner opnås. Er begrebet responsfremkaldelse, som jeg selv arbejdede med i min ph.d.-afhandling om chat (Hougaard, 2004, s. 250ff), fortsat relevant i interaktionen i de nyere sociale medier? En komparativ undersøgelse af forskellen på indlæg der afføder reaktioner, som fx likes, og indlæg der får ytringsbaseret respons, vil måske kunne vise om vi i dag skriver mere ’likeable’ end tidligere.

Abstract

Progressivity through interactional resources and particles in written online interaction

Based on a brief introduction to the last two decades of dispute of computer-mediated communication as either oral or written communication, this article takes its departure in a conversational focus on the computer-mediated interaction (written online interaction) as sequentially organised and oriented towards a systematics of preference for progressivity, which is explained as the preference for ”getting some activity accomplished” (Schegloff 2007:59).

In relation to written online interaction this article has a twofold

aim. First part discusses whether the central CA-terms ‘turn taking’ and ‘turn allocation’ are relevant and adequate in relation to digital interaction. Second part argues that in written online interaction the expectation of response is so strong that the interaction could be described as dominated by the preference for progressivity. This progressivity is investigated partly through studies of different kinds of micro-communication in social media, i.e. ‘digital notifications’, addressings and likes, partly through interactional analyses of the particles *hm*, *øh* and *nå* in webchat.

FORFATTER

Tina Thode Hougaard
Aarhus Universitet
Institut for Kommunikation og Kultur
Afdeling for Skandinaviske Studier
northth@cc.au.dk

NOTER

1. Undtagelser ses i split screen-interaktion (Meredith & Potter 2014) og i de skriveprikker der omtales senere i artiklen.
2. Man kunne dog betragte flooding, dvs. afsendelse af samme besked mange gange i træk, som en form for ‘rush through’-teknik.
3. De 8651 indlæg blev skrevet i et tidsrum der sammenlagt svarer til godt 24 timer.
4. Realiseringen af indlæggenes rækkefølge kan variere pga. den enkelte brugers datahastighed.
5. <https://www.socialemedier.dk/sociale-medier-2016-i-danmark/>.
6. “Selected next speaker” kan i samtaler foregå uden navns nævnelse, fx ved udpegning eller blikretning, og er ikke helt sammenligneligt med adressering.
7. Mens tagging på Instagram og Twitter fungerer via @, er det på Facebook muligt at skabe et person-tag ved blot at taste begyndelsen af den ønskede adressats fornavn eller efternavn, hvorefter Facebook vil foreslå tagging af navnet som mulighed. Tagging kan på Facebook kun anvendes ved de personer man i forvejen har en digital relation til (dvs. at man på Facebook er koblet til hinanden som venner).
8. <https://blog.twitter.com/2015/hearts-on-twitter>
9. Reaktionen kaldes følgende på Facebook: *Vild med, haha, wow, ked og vred*. Reaktionen *yay* er ikke mulig for danske brugere.
10. <http://webwoman.dk/brugerd-du-like-og-synes-godt-om-forkert-paa-facebook/>
11. Oplysning fra mine studerende på Nordisk Sprog og Litteratur.
12. Tallene tager ikke højde for visse alternative stavemåde af *øh* som fx *eh*.
13. 2 personer står for over halvdelen af de 13 undtagelser.

14. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=oh&tab=for>
15. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=nå&tab=for>
<http://odt.hum.ku.dk/form/naa/>

LITTERATUR

- Alsbæk, Helle (2005): Om indsamling og analyse af webchat. I: *NyS* 33. København. Multivers Academic, s. 74-98.
- Andersson, Jan & Furberg, Mats (1979): *Sprog og påvirkning: Om Argumentationens Semantik*. København. Nyt Nordisk Forlag.
- Androutsopoulos, Jannis (2006): Introduction. Sociolinguistics and computer-mediated communication. *Journal of sociolinguistics*, 10(4), s. 419-438.
- Androutsopoulos, Jannis (2013): Online Data Collection. I: *Data Collection in Sociolinguistics. Methods and Applications*. Mallinson, Christine, Childs, Becky & Van Herk, Gerard (red.). New York and London: Routledge, s. 236-249.
- Antaki, Charles, Ardévol, Elisenda, Núñez, Francesc & Vayreda, Agnés (2005): 'For she who knows who she is': Managing accountability in online forum messages. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11(1), s. 114-132.
- Baron, Naomi S. (2008): *Always on: Language in an Online and Mobile World*. Oxford: Oxford University Press.
- Baron, Naomi S. (2010): Discourse structures in Instant Messaging: The Case of Utterance Breaks. *Language@Internet*, 7, article 4.
- Bennett, Jessica (2014): Bubbles Carry a Lot of Weight. Texting Anxiety Caused by Little Bubbles. 29. August. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com/2014/08/31/fashion/texting-anxiety-caused-by-little-bubbles.html> (lokaliseret 04.10.16).
- Coupland, Nikolas, Coupland, Justine & Robinson, Jeffrey D. (1992): "How are you?": Negotiating Phatic Communion. *Language in Society* 21, s. 207-230.
- Crystal, David (2011): *Internet linguistics: A Student Guide*. Internet Linguistics: Routledge.
- Emmertsen, Sofie & Heinemann, Trine (2010): Realization as a Device for Remediating Problems of Affiliation in Interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 43(2), s. 109-132.
- Ferrara, Kathleen, Brunner, Hans & Whitemore, Greg (1991): Interactive Written Discourse as an Emergent Register. *Written Communication*. 8(1), Sage Publications. Beverly Hills, s. 8-34.
- Fox Tree, Jean E. (2015): Discourse markers in writing. *Discourse Studies*, 17(1), s. 64-82.
- Garcia, Angela Cora & Jacobs, Jennifer Baker (1999): The Eyes of the Beholder: Understanding the Turn-Taking System in Quasi-Synchronous Computer-Mediated Communication. *Research on Language and Social Interaction* 32(4), s. 337-367.
- Gardner, Rod (1997): The Conversation Object Mm: A Weak and Variable Acknowledging Token. *Research on Language and Social Interaction*, 30(2), s. 131-156.
- Gibson, Will (2009): Intercultural Communication Online: Conversation Analysis and the Investigation of Asynchronous Written Discourse. *Forum Qualitative Social Research*, 10(1).
- Giles, David, Stommel, Wyke, Paulus, Trena, Lester, Jessica & Reed, Darren (2015): Microanalysis of Online Data: The Methodological Development of "Digital CA". *Discourse, Context & Media*, 7, s. 45-51. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.dcm.2014.12.002>
- Goffman, Erving (2004/1967): "Om ansigtsarbejde", oversat i Jacobsen, Michael Hviid & Kristiansen, Søren (red.) *Erving Goffman. Social samhandling og mikrosociologi*. København: Hans Reitzel, s. 39-75.

- Heritage, John (1984): A Change of State Token and Aspects of Its Sequential Placement. I: *Structures of social action*. Atkinson, J. Maxwell & Heritage, John (red.). Cambridge: Cambridge University Press, s. 299–345.
- Heritage, John (2015): Well-prefaced turns in English conversation: A conversational analytic perspective. *Journal of Pragmatics*, 88, s. 88–104. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pragma.2015.08.008>
- Herring, Susan C. (1999): Interactional Coherence in CMC. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 4(4). <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1999.tb00106.x/full>
- Herring, Susan C. (2010): Computer-Mediated Conversation Part I: Introduction and Overview. *Language@Internet*, 7, article 2.
- Hougaard, Tina Thode (2004): *Nærmest en leg. En undersøgelse af sprog og interaktion i dansk webchat*. Ph.d.-afhandling. Nordisk Institut. Aarhus Universitet.
- Hougaard, Tina Thode (2013): Hmmm - interjektioner på Facebook. I: *14. Møde Om Udforskningen af Dansk Sprog*. Schoonderbeek, Inger, Widell, Peter og Hougaard, Tina Thode (red.), Nordisk Institut, Aarhus Universitet, s. 167-184.
- Hutchby, Ian (2001): *Conversation and Technology: From the Telephone to the Internet*. Cambridge: Polity Press.
- Hutchby, Ian & Wooffitt, Robin (2008): *Conversation Analysis* (2. udg.). Cambridge: Polity.
- Jefferson, Gail (1989): Preliminary notes on a possible metric which provides for a 'standard maximum' silence of approximately one second in conversation. I: *Conversation: an interdisciplinary perspective*, Roger, Derek & Bull, Peter (red.) Clevedon: Multilingual Matters, s. 166-96.
- Jensen, Eva Skafte (2014): Tale er tale; skrift er skrift : Om skriftsproget i de nye medier. *NyS*, 46, s. 11-38. København: Dansk Sprognavn.
- Kock, Peter & Oesterreicher, Wulf (1985): Sprache der Nähe – Sprache der Distanz. Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. *Romanistisches Jahrbuch* nr. 36, s. 15-43.
- Laursen, Ditte (2006): *Det mobile samtalerum: Unges kommunikations- og samværsformer via mobiltelefonen*. Odense: Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet.
- Malinowski, Bronislaw (1923): The Problem of Meaning in Primitive Languages. I: *The Meaning of Meaning*. Ogden, Charles K. & Armstrong Richards, Ivor (red.). London, s. 451-510.
- Meredith, Joanne & Potter, Jonathan (2014): Conversation Analysis and Electronic Interactions: Methodological, Analytical and Technical Considerations. I: *Innovative Methods and Technologies for Electronic Discourse Analysis*. Lim, Hwee Ling & Sudweeks, Fay (red.). Hershey PA: IGI Global, s. 370-393.
- Meredith, Joanne & Stokoe, Elizabeth (2014): Repair: Comparing Facebook 'chat' with spoken interaction. *Discourse & Communication*, 8(2), s. 181-207. <http://dx.doi.org/10.1177/1750481313510815>
- Meyrowitz, Joshua (1986): *No sense of Place*. New York: Oxford University Press.
- Nielsen, Mie Femø (2000): Nå! – en skiftemarkør med mange funktioner. *Studier i Nordisk, 2000/2001*. København s. 51-67.
- Nielsen, Mie Femø & Nielsen, Søren Beck (2005): *Samtaleanalyse*. Forlaget Samfundslitteratur.
- Oeldorf-Hirsch, Anne & Sundar, S. Shyam (2015): Posting, commenting, and tagging: Effects of sharing news stories on Facebook. *Computers in Human Behavior*, 44, s. 240–249.
- Rintel, Sean, Mulholland, Joan & Pittam, Jeffery (2001): First Things First: Internet Relay Chat Openings. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 6(3). <http://dx.doi.org/10.1111/j.1083-6101.2001.tb00125.x>
- Rønlev, Rasmus (2013): Debatkritikernes dukseregler gælder ikke på nettet. *RetorikMagasinet*, 22(87), s. 18-20.

- Sacks, Harvey (1987/1973): On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. I: *Talk and social organization*, Button, Graham & Lee, John R.E. (red.). Clevedon: Multilingual Matters, s. 54-69.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail (1974): 'A simplest systematics for the organization of turn taking for conversation'. I: *Studies in the organization of conversational interaction*, Schenkein, Jim N. (red.). New York: Academic Press, s. 7-55.
- Scharling, Lisbeth (2016): Trykker du "like" og "Synes godt om" af forkerte årsager på Facebook? <http://webwoman.dk/bruger-du-like-og-synes-godt-om-forkert-paa-facebook/> (lokaliseret 04.10.16).
- Schegloff, Emanuel A. (1987): Recycled turn beginnings: A precise repair mechanism in conversation's turn-taking organization. I: *Talk and Social Organisation*, Button, Graham & Lee, John R.E. (red.). Clevedon: Multilingual Matters, s. 70-85.
- Schegloff, Emanuel A. (2007): *Sequence organization in interaction. A Primer in Conversation Analysis*. 1. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, Emanuel A. (2010): Some other "Uh(m)"s. *Discourse Processes*, 47(2), s. 130-174.
- Schegloff, Emanuel A. & Sacks, Harvey (1973). Opening up Closings. *Semiotica* 8(4), s. 289-327.
- Schönfeldt, Juliane & Golato, Andrea (2003): Repair in Chats: A Conversation Analytic Approach. *Research on Language and Social Interaction*, 36(3), 241, s. 241-284.
- Smith, Aaron (2014): 6 new facts about Facebook. *PEW Internet & American life project*: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/02/03/6-new-facts-about-facebook/> (lokaliseret 20.01.2017).
- Steensig, Jakob Illum (2001): *Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Stivers, Tanya & Robinson, Jeffrey D. (2006): A preference for progressivity in interaction. *Language in Society*, 35(3), 367-392. <http://dx.doi.org/10.1017/S0047404506060179>
- Tannen, Deborah (2013): The Medium is the Metamessage. *Conversational Style in New Media Interaction*. I: *Discourse 2.0. Language and new media*, Tannen, Deborah & Trester, Anna Marie (red.), Washington, DC: Georgetown University Press, s. 99-117.
- Tække, Jesper (2013): Facebook og social ambivalens. I: *Facebook fra socialt netværk til meta-medie*, Tække, Jesper & Jensen, Jakob Linæa (red.). København: Samfundslitteratur, s. 71-93.
- Werry, Christopher C. (1996): Linguistic and Interactional Features of Internet Relay Chat. I: *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, Herring, Susan C. (red.), Amsterdam: John Benjamins, s. 47-63.
- West, Laura & Trester, Anna Marie (2013): Facework on Facebook: Conversations on Social Media. I: *Discourse 2.0. Language and new media*, Tannen, Deborah & Trester, Anna Marie (red.), Washington, DC: Georgetown University Press, s. 133-154.

BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER

Hougaard, Tina Thode (2017). Progressivitet via interaktionelle ressourcer og partikler i skrevet online interaktion. I: Margrethe Heide-mann Andersen (red.), *Sprogbrug i de nye medier: 3. symposium om sprogbrug og interaktion i de nye medier, Frederiksberg 27. april 2016* (s. 19-44). (Sprognævnets konferenceserie; 5).

<https://dsn.dk/udgivelser/sproгнаevnets-konferenceserie>

Forkortelser og andre kortformer i Twitter

Der synes at være enighed om at et karakteristikon for digital diskurs er en stor mængde forkortelser. Noget af det man tidligt var optaget af i udforskningen af digital diskurs (chatforummer, nyhedsgrupper, sms), var for eksempel at det vrimlede med kendte og knap så kendte forkortelser, lige fra dem man kendte fra standardsprog til regulært kodesprog som kun de indviede forstod (Rasmussen, 2002; Rathje & Ravnholt, 2002; Thurlow, 2003; Baron, 2003; Hougaard, 2004b; Crystal, 2008; Rotne, 2009).

Der blev især peget på to motiverende faktorer bag de mange forkortelser: Den ene havde at gøre med mediet og det teknologiske, den anden med de mekanismer der er knyttet til gruppesprog. Hvad angår mediet og det teknologiske, er det for eksempel velkendt at sms'en indtil sidst i 00'erne (Frehner, 2008, s. 81) havde en øvre grænse på 160 anslag. I mange chatrum var der også en øvre grænse for hvor langt man kunne skrive, en grænse som var sat for at undgå at debattørerne skrev for langt – man ville gerne have at udvekslingen var dynamisk; i *Opasiachat.dk* var der således en øvre grænse på 140 anslag (jf. Hougaard, 2004a, s. 103). Den øvre grænse for antallet af anslag var fremmede for at skrive kortfattet, og nye og kreative forkortelser og andre reduktioner så dagens lys (Rasmussen, 2002; Hagerman, 2003; Crystal, 2008).

Den anden motiverende faktor var som sagt forbundet med gruppesprog: Det var begrænsede dele af befolkningen der færdedes i chatforummer og nyhedsgrupper, og det var også begrænsede dele af befolkningen der benyttede sig af sms. Indenfor mindre grupper kunne man have egne regler for hvordan man skrev, og disse understøttede den fælles gruppeidentitet (Audon & Poulsen, 2001; Blashki & Nichol, 2005; Alsbæk, 2005). For de indviede kunne *svjh* således nemt afkodes som 'så vidt jeg husker' og *IMHO* som 'in my humble opinion'.

De sidste 10-15 år er sms'en blevet allemandseje¹; det samme

gælder nyere platforme som for eksempel Facebook og Twitter (se fx Androustopoulos, 2013, s. 236). Dette har blandt andet gjort at noget af det meget indforståede knyttet til de tidlige fora er blevet opblødt til fordel for mere generelt gennemskuelige måder at skrive på; når man potentielt skriver til store heterogene publikummer, kan man ikke nødvendigvis bibeholde skrivemåder der kan virke ekskluderende. Samtidig er den udfordring der var knyttet til øvre grænser for anslag, fx i sms, blevet fjernet. De fleste moderne telefoner har ikke en sådan øvre grænse. Oven i købet er de nye smartphones meget hjælpsomme med at selv at foreslå det næste ord man kunne tænke sig at skrive, og forslaget kommer i korrekt og fuldstændig udfoldet version. Det er altså ikke længere nødvendigvis i sms'en man finder stor opfindsomhed i det skrevne udtryk med alternative skrivemåder som *2tal* ('total') og indforståede forkortelser som *imø* ('i mine øjne'). Af de moderne platforme er i stedet især Twitter kendt for stadig at have en øvre grænse for hvor meget der kan skrives, nemlig 140 anslag. Der spekuleres jævnligt i om denne øvre grænse skal modificeres eller måske helt fjernes, men visse analytikere og brugere advarer mod dette; man frygter at Twitter vil miste sit særpræg og sin særlige tiltrækningskraft hvis man ændrer på det sparsomme format (jf. web2)². Hvis man vil se på hvad man kan finde af forkortelser i digital diskurs, kan Twitter altså være et godt sted at kigge. Finder man her den samme form for kreativitet og indforståethed i forkortelserne som man tidligere så på andre platforme hvor man havde en øvre grænse for hvor mange anslag man kunne taste?

I denne artikel præsenteres et eksplorativt studie hvor et bestemt korpus er blevet indsamlet og analyseret. Først gives et reflekterende afsnit om forkortelser og andre kortformer, derpå følger en beskrivelse af korpuset og dets tilvejebringelse. Derefter fremlægges analyserne af forkortelsesbrug i Twitterkorpuset.

Forkortelser og andre kortformer

En forkortelse er ifølge *Den Danske Ordbog* en ”forbindelse af bogstaver (og tegn, fx punktum) der erstatter et længere ord eller udtryk

– ofte sammensat af forbogstaver eller forstavelser” (web4). Skrevne udtryk som *LOL*, *ku*, *r* (‘laughing out loud’, ‘kunne’, ‘er’) er alle kendt fra digital diskurs. De lever også alle op til de almindelige mekanismer for hvordan man i skriften forkorter længere udtryk og altså laver forkortelser, jf. citatet fra *Den Danske Ordbog*. Men digital diskurs associeres også med kortformer som ikke nødvendigvis passer til definitionen i citatet, nemlig sådanne hvor der indgår arabertal i udtrykket, fx *b4*, *2tal* (‘before’, ‘total’), og da disse også indgår i denne artikels undersøgelse, bruges udtrykket *forkortelser og andre kortformer* som fællesbetegnelse når det viser sig nødvendigt. Som det vil fremgå, bliver det dog kun påkrævet eksplicit at anvende termen *kortformer* ganske få steder. I løbende tekst vil man altså især møde termen *forkortelser*.

Forkortelser er ikke en ny opfindelse og ikke noget der er beholdt digital diskurs. På nettet og i trykte værker kan man læse om forkortelser og andre kortformer, både i almindelighed (se fx web5) og i fag- og gruppesprog (se fx web6 om forkortelser ved journal-skrivning og Heegaard & Mørch, 2012, om svømmerjargon). I litteraturen kan man møde termer som afkortninger, afsnubninger, akronymer, chatsprog, forkortelser, homofonskrift/homofoniforkortelser, ideogrammer, konsonantskrift, LEET/1337, netkronymer, popsprog, rebusskrift, sms-sprog, textisms m.m. (se fx Androutsopoulos, 2000; Bernicot m.fl., 2014; Bieswanger, 2007; Crystal, 2006, 2008; Farø, 2012; Frehner, 2008; Hougaard, 2004ab; Rathje, 2015; Ravnholt, 2009; *Rigtigt kort*, 2003; Rotne, 2009; Tagg m.fl., 2014; Torrado, 2014; White, 2015). Mange af disse termer, især dem der er knyttet til digital diskurs, er opstået i forbindelse med den eller de undersøgelser man har foretaget på det aktuelle tidspunkt; nogle af disse undersøgelser har budt på en generel karakteristik af hvad man har fundet i et givet korpus af sms-beskeder, diskussioner i chatforummer, osv., andre har været specifikt rettet mod hvordan særlige typer forkortelser og andre kortformer arter sig. Det er dermed karakteristisk at der ikke er en sammenhængende og homogen terminologi for forkortelser og andre kortformer. I stedet kan man identificere tre hovedstrømninger bag betegnelserne. Der er en hovedstrømning der tager afsæt i hvordan

processen i reduktionen finder sted, og af hvilket materiale en reduceret form dannes (fx afkortninger, konsonantskrift, rebusskrift³); en anden hovedstrømning tager afsæt i det medium man mener en given form associeres med (fx chatsprog, netkronymer, sms-sprog); en tredje tager afsæt i bestemte sociale grupper (popsprog, LEET/1337⁴). De forskellige termers rækkevidde er uklar, og i konkret sprogbrugsanalyse kan man finde flere forskellige termer der hver især dækker et givet fænomen godt, og det kan være svært at vælge hvilken man skal bruge. Er det for eksempel bedst at kalde *r* (for verbet 'er') for konsonantskrift eller rebussprog, og hvordan med *ilm* (for 'i lige måde') – skal man kalde det for sms-sprog eller bare en forkortelse?

I de undersøgelser der er foretaget i digital diskurs, har man været mest optaget af de typer reduktioner der påkalder sig mest opmærksomhed fordi de ikke nødvendigvis følger standardkonventionerne. Der er flere redegørelser for brugen af udtryk som *b4*, *2tal*, *LOL*, *WTF*, *d*, *r*, *ha* og *ku* (for 'before', 'total', 'laughing out loud', 'what the fuck', 'det'/ 'de'/ 'du', 'er', 'have' og 'kunne') end der er for brugen af *alm.*, *fx*, *SF* og *info* (for 'almindelig'/'almindeligvis', 'for eksempel', 'Socialistisk Folkeparti' og 'information') og andre standardforkortelser. Der er formodentlig flere årsager til det. For det første var det sådan at de forkortelser og andre kortformer der ikke fulgte standardkonventionerne, netop tiltrak sig opmærksomheden og foranledigede behov for dokumentation og forklarende redegørelser. For det andet var der langt flere af de meget kreative forkortelser og kortformer end der var standardforkortelser, i tidlig digital diskurs. Hougaard, som foretog grundige undersøgelser af chatsprog i begyndelsen af 00'erne, kom blandt andet frem til at "[a]lmindeligt udbredte og anerkendte forkortelser som "f.eks.", "vha.", "bl.a.", "cm" og ordenstallene [...] stort set ikke [fandt] i chatmaterialet", jf. Hougaard, 2004b, s. 164.

Hvis man antager at den øvre grænse for anslag har indflydelse på antallet af forkortelser og måderne der forkortes på, giver det dog et mere retvisende billede at se på udbredelsen af alle slags forkortelser, og derfor er alle forkortelser inddraget i den undersøgelse der fremlægges i denne artikel.

En fuldstændig stringent kategorisering af forkortelser og andre

kortformer baseret på konsistente kriterier er ikke mulig, men ud fra et parameter som etablerethed kan man foretage en gradueret inddeling og skelne mellem 1) kodificerede forkortelser, 2) andre etablerede forkortelser, og 3) ad hoc-forkortelser; denne tredeling er inspireret af Farø, 2012:

1. Kodificerede forkortelser

De kodificerede forkortelser er sådanne som kan slås op i autoriserede lister, som for eksempel *Retskrivningsordbogen (ang., osv.)* og *Den Danske Ordbog (v., m.)*, de officielle lister for landebetegnelser (DK, USA), for partiernes listebogstaver (V, Ø), og for institutioner (DR, DSB). En del af disse forkortelser kan opfattes som ord og navne i egen ret.

2. Andre etablerede forkortelser

Betegnelsen 'andre etablerede forkortelser' dækker blandt andet den slags forkortelser man har peget på som typiske for digital diskurs, både engelske *fyi, irl, omg* ('for your information', 'in real life', 'oh my god') og danske *ss, ilm, d, r* ('smiler sødt', 'i lige måde', 'det'/'de'/'du', 'er'), og som behjælpelige personer har udarbejdet lister for (jf. fx web7, web8). Betegnelsen dækker også forkortelser som er kendt fra andre sammenhænge; for eksempel er der en forholdsvis veletableret tradition blandt danske skribenter i 1900-tallet (fx Poul Henningsen, Palle Lauring og Cecil Bødker) for at skrive *ha, sku* ('have', 'skulle') og lignende som enstavelsesord i overensstemmelse med udtalen på trods af retskrivningens insisteren på to stavelser 'have' og 'skulle' (jf. også Karker, 1976; Rathje, 2015). Betegnelsen 'andre etablerede forkortelser' dækker desuden andre ret almindelige forkortelser som fx *ikk, pba.* ('ikke', 'på baggrund af').

Som det fremgår, associeres visse forkortelser med flere forskellige kommunikative fællesskaber på én gang. Det gælder åbenlyst for de verbale kortformer *ha, sku* og lignende, som dels er blevet udpeget som kendetegnende for digital diskurs, dels har en lang og tydelig tradition i dansk skriftsprog.

Man kan sige at en del af forkortelserne i denne gruppe kandidate-

rer til at blive optaget i gruppe 1, og at det for visses vedkommende kan bero på tilfældigheder at de ikke er med på kodificerede lister allerede, fx *opm.*, *pba.*, *t.o.* ('opmærksom', 'på baggrund af', 'til orientering'), se videre diskussion i Farø, 2012. For andres vedkommende er der andet og mere på spil end det rent ortografiske: Skulle man optage verbale kortformer som *ha*, *sku* på de autoriserede lister, ville man samtidig skulle acceptere at en morfologisk ændring har fundet sted.

3. *Ad hoc*-forkortelser

Ad hoc-forkortelser kaldes de forkortelser som opstår i situationen, og som ikke nødvendigvis optræder mere end én gang. De er nyttige og måske nødvendige i skriveprocessen. Man kan være i tidsnød – og det er nu engang hurtigere at taste få anslag end mange anslag – man kan også være ved at løbe tør for antal anslag, og man kan sætte ord og udtryk i baggrunden ved at forkorte og på den måde overlade opmærksomheden til andre udtryk. *Ad hoc*-forkortelser kan være yderst kontekstfølsomme og måske ligefrem uforståelige udenfor de sammenhænge de indgår i, men de kan også være temmelig transparente. I en debat hvor partiet Liberal Alliance indgår, er det forholdsvis nemt at gennemskue at *JBO* er en forkortelse for folketingspolitikeren Joachim B. Olsen.

På samme måde som grænsen mellem gruppe 1 og gruppe 2 til en vis grad er flydende, er grænsen mellem gruppe 2 og gruppe 3 heller ikke helt skarp. Man kunne således med en vis ret hævde at *alm.* repræsenterer en *ad hoc*-forkortelse; man bruger den netop *ad hoc* i sammenhænge hvor den er nyttig og måske nødvendig, og man kan ikke vide uden kontekst om den skal opløses til 'almindelig', 'almindelige', 'almindeligvis', 'alment' eller noget helt femte.

Den her viste tredeling repræsenterer ikke en udtømmende og teoretisk tilfredsstillende kategorisering. I stedet tjener den som en tydeliggørelse af de refleksioner der er relevante i forbindelse med artiklens undersøgelse. Denne fremgangsmåde er ikke ukendt. Androutsopoulos, 2000, White, 2015 og Rathje, 2015 gør noget lignende: Først gør de kort rede for hvad man kan læse om forkortelser og

andre kortformer i litteraturen; derpå gør de rede for hvilke typer de er interesseret i, og hvad der er karakteristisk for dem.

Karakteristika for tweets

Inden redegørelsen for hvilke slags forkortelser man finder i det indsamlede materiale, gives en karakteristik af nogle af de relevante egenskaber ved tweets (se mere i Wohn & Na, 2011 og web2).

Twitter er en tjeneste der muliggør såkaldt mikroblogging (dvs. digital offentliggørelse af ganske korte statusopdateringer fra ens liv, om ens meninger eller lignende). Andre tjenester hvor man kan mikroblogge, er fx Facebook og Tumblr. De beskeder man skriver på Twitter, hedder tweets; de er karakteristiske ved at have en øvre grænse på 140 anslag. Et typisk tweet er offentligt og kan tilgås af alle med en Twitterprofil⁵. Dog er de tweets man bliver præsenteret for i sit feed, skrevet af dem man følger.

Der er to relevante navigationsmidler, nemlig hashtagget # og brugernavne angivet med @. Hashtags er oprindeligt opfundet med henblik på at ordne de mange tweets der er i omløb, emnemæssigt; ved konferencen *Language in Media 6* i Hamburg 2015 blev det fx besluttet at tweets der havde med konferencen at gøre, kunne forsynes med hashtagget #*lim6*. På den måde kunne man som afsender signalere til potentielt interesserede hvad éns tweet var relateret til, og som interesseret kunne man søge på hashtagget og finde de relaterede tweets.

Det andet navigationsmiddel er brugernavnet. En konto/profil har et brugernavn som indledes med tegnet @. Brugernavnet knyttet til min konto er for eksempel @*EvaSkafte*. Det fylder 10 anslag. Et brugernavn kaldes af nogle et *handle* (udtalt på engelsk). Man kan poste noget på sin profil, og det vil så dukke op i éns følgers profil. Man kan også sikre sig at nogle bestemte får éns tweet, og det gør man ved at skrive deres brugernavn ind i tweetet. Derfor forekommer der tweets uden brugernavne, og tweets med et eller flere brugernavne.

I de næste afsnit vises dels adfærdsmønstre i de indsamlede tweets, dels indblik i hvilke slags forkortelser man finder i materialet. For at give et indtryk af hvor meget man kan skrive på 140 anslag, gives først

i (1) et eksempel på et tweet hvor dette er udnyttet maksimalt, og hvor der altså er præcis 140 anslag. Bemærk at brugernavne og smileyer tæller med i de 140 anslag (antallet af x 'er her og senere angiver brugernavnenes oprindelige længde).

(1) @xxxxxxxxxxxxx @xxxxxxxxxxxxx der bor noget grimt i alle - det r bare sådan at luftning af netop denne hund er blevet gratis - børn m undre sig (140 anslag)

Langt fra alle tweets er dog så lange; mange består kun af 2-3 brugernavne og en smiley. Visse indeholder også ord, men er yderst kortfattede, jf. (2):

(2) Nå men, hvor pokker har jeg lagt min overfræser? :/ (45 anslag)

Man kan altså udnytte omfanget på de 140 anslag maksimalt, eller man kan nøjes med mindre.

Data

Til grund for undersøgelsen i denne artikel bruges et korpus på knap 9500 tweets. Det er bragt til veje på følgende måde: For at kunne undersøge sprogbrugen i Twitter har jeg oprettet en profil. Hver dag sender Twitter mig en mail med overskriften *Populært i dit netværk*. I denne mail er der links til 6 postings på Twitter som fungerer som forslag til tweets jeg kan se på. De 6 forslag genereres automatisk baseret på hvad de folk jeg følger, har set på. De er altså ikke udvalgt af mig og har ikke mig som aktiv deltager, men er dog i et vist omfang tilpasset mig. Til brug for denne undersøgelse høstede jeg i første omgang 76 dages *Populært i dit netværk*-mails indenfor en 3-måneders periode og dannede et korpus af de postings som var blevet sendt til mig på denne måde (i alt 456), samt alle deres tilknyttede tweets: delkorpus 1 (K1).

Twitter sender mig også 2-3 gange om ugen en række forslag til hvem jeg kunne følge. Efter at jeg havde dannet mit første korpus, begyndte jeg at tage imod forslagene om følgeskab og meldte mig

som følger af en lang række twitterprofiler. I takt med at sammensætningen af den forsamling jeg fulgte, ændrede sig, ændrede mine daglige *Populært i dit netværk*-mails sig også på den måde at jeg nu fik tilsendt links til tweets af en lidt anderledes karakter end dem jeg først fik forevist (dette uddybes efter tabel 1). Disse ændringer gjorde at jeg igen høstede 456 postings fra *Populært i dit netværk*-mails fra denne senere periode og dannede et korpus heraf: delkorpus 2 (K2).

	indsamlet indenfor perioden	antal postings	antal tweets i alt, dvs. oprindelig posting og tilknyttede tweets
delkorpus 1 (K1)	7. november 2015 – 11. februar 2016	456	4867
delkorpus 2 (K2)	31. maj 2016 – 19. august 2016	456	4537
i alt			9404

Tabel 1. Oversigt over indsamlede data.

Den store forskel på K1 og K2 er at K1 først og fremmest består af postings udsendt af meningsdannere som for eksempel politikere, journalister og andre mere eller mindre professionelle debattører, mens K2 ikke gør. K2 består overvejende af postings der er skrevet af folk der præsenterer sig som privatpersoner, snarere end personer der har professionel interesse i at være meningsdannere; hvor hovedparten af personerne i K1 beskriver sig selv som journalister, politikere, og lign., beskriver hovedparten af personerne i K2 sig selv med personlige træk af typen 'bor på Amager', 'litterat', 'elsker leverpostej', 'far til fire', 'skofetichist', og lign. Emnemæssigt adskiller de to delkorporer sig ved at man i K1 primært diskuterer politik og andre aktuelle samfundsemner, mens man i K2 især skriver om oplevelser i hverdagen, om job, børn, fester o.l.

Begge delkorporer er dannet af tweets som blev skrevet mens man stadig inkluderede brugernavnene i antallet af anslag (se note 2).

Som i Wohn & Na, 2011, er analyseenheden hele tweets⁶. De optællinger der fremgår af tabel 1, angår altså hele tweets, dvs. de send-

te beskeder i deres fuldstændighed uden særlig hensyntagen til antal ord og anslag, og de er foretaget manuelt. Samtlige tweets i korpusset er blevet læst og gennemgået.

Ifølge loven om ophavsret må man ikke publicere noget andre har skrevet, uden deres tilladelse. Derfor er skribenterne til samtlige citater i denne artikel blevet bedt om at give en sådan tilladelse, og det har de gjort.

Excerperede forkortelser og andre kortformer

Jeg har excerperet samtlige forkortelser og andre kortformer i K1 og K2, uanset om disse er kodificerede eller ej, og uanset om den reducerede form opfattes som et ord/navn i sig selv.

Jeg har således excerperet velkendte forkortelser som *dvs.*, *fx*, *alm.*, *pga.*, *mht.*, *kr.* Men jeg har også excerperet navne som *EU*, *SF*, *USA* og andre forkortelser som udtales som de bogstaver de skrives med: *ok*, *bh*, *pt.*; derudover har jeg excerperet afkortninger der kan udtales og også ofte bliver udtalt som de staves: *info*, *biblio*, *max*.

Hvad angår navne og andre forkortelser der udtales som de skrives, ville man muligvis kunne argumentere for at disse ikke skulle inddrages i undersøgelsen, fordi de simpelthen har antaget ordstatus og ikke nødvendigvis opfattes som forkortelser, men det viser sig ved nærmere overvejelse at grænsen for hvad der opfattes som ord, er flydende. Ville alle for eksempel have samme opfattelse af partinavnene/-forkortelserne *SF* ('Socialistisk Folkeparti') og *DF* ('Dansk Folkeparti')? Hvordan ville man skulle afgøre om *SF* og *DF* blev opfattet som navne eller forkortelser?

Et andet eksempel der kan bruges til at illustrere det vanskelige ved at afgøre hvornår noget er et selvstændigt ord, finder man i parret *max* og *min*. Her kunne man forestille sig at *max* (især med denne skrivemåde) for mange er et ord i sin egen ret, hvorimod *min* opfattes som en forkortelse af *minimum/minimalt*. At sortere *max* fra i excerperingen, men bibeholde *min*, ville ikke være rimeligt; det ville bero på subjektive domme af hvad man (fx jeg) kunne mene var et ord i egen ret, og at bede større grupper om at foretage sådanne domme ville ikke nødvendigvis løse problemet.

Et lignende problem er knyttet til de forkortelser der er fuldstændigt tydelige og indlysende indenfor bestemte grupper, men ikke udenfor disse grupper; *KUA* og *IVA* ('Københavns Universitet på Amager', 'Det Informationsvidenskabelige Akademi') er eksempler på dette. Internt i gruppen (som kan være ret stor!) vil sådanne forkortelser typisk opfattes som ord/navne, mens de udenfor gruppen ikke nødvendigvis er gennemskuelige hvis man ikke kender de bagvedliggende ord.

Af disse grunde er alle forkortelser exciperet, hvis de overhovedet består af noget der kan opløses til ord. På den måde bliver det ikke nødvendigt at skulle tage stilling til hvilke forkortelser der opfattes som forkortelser, og hvilke der opfattes som selvstændige ord.

Hvilke slags forkortelser finder man i materialet?

I betragtning af at denne artikel handler om forholdet mellem en øvre grænse for antal anslag og brugen af forkortelser og andre kortformer, er materialet først blevet gennemgået med henblik på om man kan identificere særlige mønstre når det kommer til forkortelsesadfærd. Uden at man direkte ville kunne påpege en kausalitet, kunne man forestille sig en korrelation mellem den øvre grænse for anslag og en vis forkærlighed for forkortelser og andre kortformer i tweets.

En undersøgelse af korpuset viser imidlertid at der ikke nødvendigvis er en klar korrelation i den henseende. I stedet fordeler tweetene sig i fire forskellige grupper mht. forkortelsesadfærd: I nogle tweets er alt skrevet helt ud uanset om man nærmer sig den øvre grænse eller ej (jf. (3)), i nogle tweets er alting skrevet helt ud bortset fra kodificerede forkortelser (*DR*, *EU*, *osv.*, *vs.*) (jf. (4)), i nogle tweets hvor indholdet nærmer sig den øvre grænse på 140 anslag, er der forkortelser (jf. (1) her gentaget som (5)), og i en fjerde gruppe er der forkortelser, også selvom der er langt til den øvre grænse (jf. (6)):

- (3) I dag er en skøn dag. Jeg har fået en mail, hvor der står: „Du er min yndlingslivline i forhold til store og små spørgsmål“ [#TakAvlerHjælp](#) (138 anslag)

- (4) @xxxxxxxx så hvilken international stilling må man ikke tage? EU-kommissær? (79 anslag)
- (5) @xxxxxxxxxxxxx @xxxxxxxxxxxxx der bor noget grimt i alle - det r bare sådan at luftning af netop denne hund er blevet gratis - børn m undre sig (140 anslag)
- (6) @xxxxxxxxxxx Bare så ærgerligt at JBO får så megen opmærksomhed pga. fuldstændig tåbelige bmk. (93 anslag)

De fire grupper spænder over et kontinuum hvor man i det ene yderpunkt slet ikke forkorter, og i det andet måske har en særlig forkortelsesstil. På vejen mellem de to yderpunkter ser man forkortelser anvendt hvor det kan være nyttigt og nødvendigt at fatte sig i korthed. Der er altså en forholdsvis varieret adfærd hvad angår forkortelser.

Lidt overraskende er der væsentlig flere tweets helt uden forkortelser end der er tweets med forkortelser, jf. tabel 2:

	tweets i alt (jf. tabel 1)	tweets med forkortelser	tweets uden forkortelser
K1	4867	769 (15,8 %)	4098 (84,2 %)
K2	4537	627 (13,82 %)	3910 (86,18 %)
K1 + K2	9404	1396 (14,84 %)	8008 (85,16 %)

Tabel 2. Forholdet mellem tweets med og uden forkortelser.

Som det fremgår, er der langt flere tweets helt uden forkortelser, end der er tweets med forkortelser. Oven i købet indbefatter kategorien af tweets med forkortelser også den slags hvor forkortelsen er langt mere almindelig end de ord som forkortelsen kan opløses til, fx *USA*, *EU* (som i (4)), *tv*, *bh*, *pt*, *dna* og lignende; i det samlede korpus er der i alt 59 tweets (19 i K1, 40 i K2) hvor eneste forkortelse er en af de følgende: *adhd*, *bh*, *cc*, *co2*, *dna*, *DSB*, *dvd*, *EU*, *gif*, *gps*, *it*, *nb*, *pc*, *p-piller*, *ps*, *pt*, *sms*, *s-tog*, *t-shirt*, *tv*, *ug*, *USA*, *vhs*, *wc*.

Man kunne måske have forventet at der ville være flere forkortelser i K2 end i K1: Generelt er emnerne i K2 af mere personlig karakter end i K1, og man kunne derfor have forestillet sig at de appellerede til at det især var folk som kendte hinanden, der gav re-

spons; dette kunne fremme mere indforståede måder at skrive på og resultere i flere forkortelser end i K1. Men som tabel 2 viser, er det ikke tilfældet. Andelen af tweets med forkortelser er stort set ens i de to korpusser.

I det samlede korpus (K1+K2) er langt de fleste forkortelser standardforkortelser, kodificeret i opslagsværker eller på andre officielle lister, eller de er forholdsvis etableret⁷ uden dog direkte at være kommet med i opslagsværkerne (endnu): *dbh*, *pba*. ('de bedste hilsner', 'på baggrund af'). En vis mængde forkortelser er kendt fra tidlige chat- og sms-tider – det gælder dels ekspressive udtryk som fx *LOL*, *OMG* og *WTF* ('laughing out loud', 'oh my god', 'what the fuck'), dels forkortelser af meget hyppige ord som fx *r*, *d* og *ik* ('er', 'de'/'det'/'du', 'ikke'), se fx Hougaard, 2004b; Rotne, 2009; disse typer gøres til genstand for særlige optællinger fremlagt i tabellerne 3-5.

En bestemt andel af de anvendte forkortelser er stærkt kontekstfølsomme og kan ikke forstås udenfor den sammenhæng de indgår i. *MM* kan være *Morten Messerschmidt* eller nyhedsbrevet *Mandag Morgen* alt efter sammenhæng, og tilsvarende forstår man også kun om *øk.* betyder 'økonomi' eller 'økologi' når man har konteksten med. Enkelte er helt uforståelige uden kontekst (se også White 2014); det gælder for eksempel *k.hj*, som i den rette sammenhæng er fuldt forståelig, jf. (7):

(7) @xxxxxxxxx @xxxxxxxxxxxxxxxx @xxxxxxxxx Syge på kontanthjælp er formentlig i afklaringsforløb i kommunen - ingen skal være på k.hj hele livet. (140 anslag)

Det er dog karakteristisk at mange af de forkortelser der anvendes, og som ikke nødvendigvis kan slås op i standardværkerne, er umiddelbart forståelige også uden kontekst: *selvf.*, *xborg*, *int.*, *mnsk*, *spg.*, *ig.*, *ansv.* ('selvfølgelig', 'Christiansborg', 'international', 'menneske(r)', 'spørgsmål', 'igen', 'ansvar'/'ansvarlig').

Den særlige slags kortformer der dannes af bogstaver og tal, hvor tallet pga. lydige egenskaber eller grafisk lighed med et bogstav bruges til at repræsentere en stavelse eller et bogstav, som fx *2tal* (hvor

tallet 2 udgør en rebuskomponent i adjektivet 'total') eller *HV4* (hvor tallet 4 bruges i pronomenet 'hvad' for bogstavet *A* pga. den grafiske lighed), forekommer slet ikke, hverken i K1 eller i K2. I den udstrækning tal bruges i tweetene, sker det udelukkende i udtryk hvor de faktisk gengiver talværdi: *10 dage, 200 flygtninge, 1st. pladsen, 2'er, 90'erne*.

Den tendens til meget stor indforståethed som kunne præge tidligere tiders digital diskurs, ser altså ud til at blive afløst af praksisser der trækker i retning af stadig større gennemskuellighed og transparens.

I de følgende tabeller vises omfanget af nogle af de forkortelser der ofte er blevet associeret med digital diskurs (jf. fx Rathje & Ravnholt, 2002; Hougaard, 2004b; Rotne, 2009; Hougaard, 2014).

I tabel 3 vises korpussets samlede antal forekomster af engelsksprogede forkortelser som *LOL, OMG, WTF* og lignende:

	K1	K2	i alt
<i>BTW/Btw/btw</i> ('by the way')	2	3	5
<i>FTW</i> ('for the win'/'fuck the world')	3	1	4
<i>FUBAR</i> ('fucked up beyond all repair/recognition')	0	1	1
<i>IMHO</i> ('in my humble opinion')	1	0	1
<i>IMO/imo</i> ('in my opinion')	0	3	3
<i>LOL/Lol/lol</i> ('laughing out loud')	4	11	15
<i>NWO</i> ('no way out')	1	0	1
<i>OMG/omg</i> ('oh my god')	0	3	3
<i>WTF/wtf</i> ('what the fuck')	2	4	6
i alt	13	26	39

Tabel 3. Samlet antal engelsksprogede forkortelser i de to delkorporer.

I nogle af de lister man kan finde over 'internetslang', 'sms-forkortelser' og lignende, er der flere hundrede akronymer af de typer man ser i tabel 3. I nærværende undersøgelses korpus er der alt i alt kun dem der er skrevet ind i tabellen. Det er altså et forholdsvis fast sæt af akronymer der bruges, og at dømme ud fra tallene i tabel 3 bruges de ikke overvældende ofte⁸. Resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse

foretaget af Hougaard, 2014, s. 57, tegner et lignende billede. Et flertal af respondenterne svarede at de aldrig brugte følgende akronymer: *WTF* (55 %), *LOL* (52 %), *OMG* (53 %).

I tabel 4 vises korpussets samlede antal forekomster af en anden type forkortelser der i hvert fald tidligere var meget yndet i chat og sms, nemlig *d* for 'det'/'de'/'du' og *r* for 'er' (se fx Hougaard, 2004b, s. 166-168):

	<i>d</i> ('det'/'de'/'du')	<i>r</i> ('er')	i alt
K1	15	17	32
K2	15	11	26
i alt	30	28	58

Tabel 4. Antal forekomster af d for 'det'/'de'/'du' og r for 'er' i de to delkorporer.

Den type forkortelse som er repræsenteret i tabel 4, er nok den der tydeligst påkalder sig opmærksomhed i forhold til andre former for skriftsprog. Til gengæld er brugen sparsom, som det fremgår af tabel 4. Oven i købet fordeler forekomsterne sig på forholdsvis få tweets. Et af de excerperede tweets tegner sig alene for 5 af forekomsterne med *d* og 3 af forekomsterne med *r*. Også denne type forkortelser spurgte Hougaard, 2014, s. 55, sine respondenter om. Her var resultatet at 80-91 % aldrig brugte disse former.

I tabel 5 vises korpussets samlede antal forekomster af de verbale kortformer som også findes udenfor digital diskurs:

	bli (‘blive’)	blir (‘bliver’)	ha (‘have’)	ka (‘kan’)	ku (‘kunne’)	ska (‘skal’)	sku (‘skulle’)	ta (‘tage’)	tar (‘tager’)	i alt
K1	0	5	8	9	12	6	3	0	1	44
K2	0	6	8	4	4	4	5	1	0	32
i alt	0	11	16	13	16	10	8	1	1	76

Tabel 5. Antal forekomster af verbale kortformer.

Verbale kortformer som *ha*, *ku* og *sku* ('have', 'kunne' og 'skulle') og andre som dem vist i tabel 5 har længe været observeret i dansk skriftsprog (jf. også Karker, 1976; Rathje, 2015). De indgår i en lang

tradition hvor man har prøvet at skrive mere i overensstemmelse med udtalen, og er altså ikke kun knyttet til digital diskurs. Som det fremgår af tabel 5, er der dog kun 76 forekomster af disse typer fordelt på 9404 tweets. Inspireret af Karker, 1976, har Rathje, 2015, for nylig undersøgt om brugen af disse typer er steget i løbet af de sidste årtier. Hun finder at det ikke er tilfældet, tværtimod er der en svag tilbagegang fra 1990 til 2014. I Hougaards spørgeskemaundersøgelse svarer cirka halvdelen at de aldrig bruger disse kortformer i sms (51 %) og på Facebook (53 %), og 74 % at de aldrig bruger dem i e-mail (Hougaard, 2014, s. 55). Man differentierer altså alt efter medium.

Langt de fleste forkortelser i korpusset er umiddelbart afkodelige, enten fordi de er så etablerede at de kan slås op, eller fordi de af andre grunde er forkortet på måder så de stadig er gennemskuelige. Dette hensyn til afkodelighed og gennemskuelighed står tilsyneladende over om der i forvejen er kodificerede forkortelser på markedet. Det gør således ikke noget om man forkorter på måder som ikke er kodificeret, bare resultatet er gennemskueligt. For eksempel er *maks.* den kodificerede måde at forkorte *maksimum/maksimalt* på. I korpusserne finder man derudover følgende skrivemåder: *max* og *max.* (altså *x* i stedet for *ks*; og dels med punktum, dels uden)⁹. Dog er der ikke særlig stor variation i alternative forkortelsesmåder. For mange af de kodificerede forkortelsers vedkommende er eneste alternativ at man også kan skrive en forkortelse uden punktum, således *alm./alm*, *osv./osv*, *pga./pga*, *tlf./tlf osv.*

For partibetegnelsernes vedkommende viser variationen sig som brug af listebogstav eller af andre etablerede forkortelser: Enhedslisten forkortes til *Enh*, *EL*, *Ø*; Socialdemokratiet forkortes til *A*, *S*, *S.* (en enkelt forkorter til *Soc.dem.*, og en enkelt sætter partibogstavet i parentes (*S*)); Venstre forkortes til *V*; Alternativet forkortes til *Alt*, *Alt.*, *Å*; Dansk Folkeparti forkortes til *DF*; og billedet er det samme for resten af partierne.

Man kan altså iagttage en vis ortografisk variation, men variationen holder sig indenfor et forholdsvis snævert antal varianter, og alle varianter er fuldt gennemskuelige.

Fra legesyg indforståethed til konventionalisering og transparens

Resultaterne fremlagt i forrige afsnit bør ses i lyset af de ændringer der er sket i udbredelsen af digital diskurs og i de teknologiske muligheder. I begyndelsen af artiklen blev det nævnt at man især havde peget på to motiverende faktorer bag de mange reduktioner tidlig digital diskurs var præget af. Den ene havde at gøre med mediet og det teknologiske, den anden med de mekanismer der er knyttet til gruppesprog.

Som sagt ansås den øvre grænse for hvor mange anslag man måtte taste, for en af de vigtige årsager til den sprudlende forkortelseskreativitet man kunne iagttage op gennem sen-90'erne og 00'erne i for eksempel sms og chat. Den øvre grænse er væk i sms, og hvad angår forkortelser i sms-beskeder, følger de i langt højere grad standardkonventionerne end de førhen gjorde¹⁰. Grunden til at netop Twitter blev udvalgt som undersøgelsesobjekt til brug for denne artikel, var at man her stadig har en fastsat øvre grænse for hvor mange anslag man kan få lov til at taste: Ville man kunne se den øvre grænse afspejlet i en videreførelse af forkortelseskreativiteten? Umiddelbart er svaret på dette spørgsmål: Nej, det kan man egentlig ikke.

Her bliver det relevant at inddrage den faktor der handler om gruppesprog. Et af de vigtige danske bidrag til udforskningen af digital diskurs bærer titlen "Nærmest en leg"; det gav en beskrivelse af de særlige måder man skriftligt omgikkes hinanden på i et chatforum i begyndelsen af 00'erne (Hougaard, 2004b). Titlen er sigende fordi det netop i den periode af den digitale diskurs' levetid var karakteristisk at man kunne iagttage en legesyg adfærd. Man erstattede rask væk s med z, man eksperimenterede med brugen af store og små bogstaver, man brugte accenttegn og apostroffer i alle mulige sammenhænge, fed skrift og alternative stavemåder (se også Audon & Poulsen, 2001). De alternative stavemåder kunne sagtens være motiveret af reduktionsbehov, men det legesyge kunne også være en værdi i sig selv. Hvis man skrev *zarj* for refleksivet 'sig' (Hougaard, 2004a, s. 108), sparede man således ikke et eneste anslag, tværtimod. I stedet signalerede man at man var en del af et forum hvor legen og det eksperimente-

rende var en del af skriveadfærdsforventningerne. Androutsopoulos (2013, s. 236) skriver at “digital media evolved from socially exclusive to almost ubiquitous in the Western world”. Engang var det forbeholdt forholdsvis få personer at færdes på de digitale medier. Sådan er det ikke længere, og dermed er det heller ikke længere ”socially exclusive” at skrive sms’er, tweets, facebookopdateringer osv. I takt med dette ser det meget legesyge, eksperimenterende og indforståede som motivation bag skrivemåderne i digital diskurs ud til at vige pladsen til fordel for andre motiverende faktorer som transparens og noget mere ’socialt inkluderende’, se også Hougaard, 2014. Denne tendens så man allerede tegn på i slutningen af 00’erne, hvor for eksempel det danske chatforum *Arto* (henvendt til børn og unge) havde et eksplicit forbud mod at blande store og små bogstaver tilfældigt, at skrive tal i stedet for bogstaver, at skrive såkaldte sms-forkortelser, m.m. Forbuddet indledtes med ordene ”Man skriver normalt.” (Rotne, 2009, s. 6). De forkortelser man kan iagttage i denne undersøgelses korpus, er snarere orienteret mod en forventning om forståelighed og gennemskuelighed end mod en forventning om at pleje gruppetilhørsforhold. Man kan sagtens etablere lukkede rum, fx på Facebook, og her kan man pleje gruppeidentiteten ved blandt andet at dyrke indforstået kodesprog. Men mange af de nye digitale platforme er orienteret mod et langt større publikum end fx de gamle chatforummer var.

Det ser altså ud som om at de almindelige mekanismer man kender i forbindelse med konventioner og konventionalisering, er i fuld gang i digital diskurs, i hvert fald hvad angår forkortelser. Grundlæggende for brugen af sproglige tegn er at de er ubrugelige hvis de ikke vækker genklang hos dem man taler eller skriver til. Forholdet mellem udtryk og indhold er ganske vist arbitrært (Saussure, 1916), men for at kunne kommunikere med hinanden er man nødt til i tilstrækkelig grad at have en fælles forståelse af hvad de forskellige tegn betyder. Betydningen fastlægges ved konvention, det vil sige ved at man i fællesskab enten eksplicit eller implicit kommer til enighed om hvad tegnene betyder (jf. Duncker, 2011). Det er i princippet ligegyldigt om man kalder et velkendt firbenet kæledyr for *hund*, *chien* eller *dog* – bare man er enige om hvad det sproglige udtryk refererer til. Det er

også ligegyldigt om man forkorter 'på baggrund af' til *pba.* eller *pbga.* – bare man er enige om hvad der ligger bag forkortelserne. I små grupper kan man sagtens have forkortelser som er fastlagt indenfor gruppen, men ikke nødvendigvis forstås udenfor gruppen. For et ægtepar kan forkortelserne *lp*, *slg* og *tp* på en indkøbsliste snildt betyde 'leverpostej', 'slik' og 'toiletpapir', men det er ikke sikkert at en uindviet der blev sendt i byen med indkøbslisten, ville komme hjem med netop de tre varer. Twitter er en af de nye platforme hvor man skriver til mange snarere end til en lille, velafgrænset gruppe, og skønt man måske gerne fatter sig i korthed, er det ikke oplagt at man bliver alt for kreativ i sine forkortelser – de skal forholdsvis uproblematisk kunne afkodes af store grupper mennesker. Det er nok derfor de forkortelser man ser, i høj grad forvaltes efter principper som genkendelighed (kodificerede forkortelser og andre forholdsvis etablerede forkortelser) og gennemskuelig (ad hoc-forkortelserne der er gennemskelige i sammenhængen).

Perspektivering

Hvad angår forkortelsesadfærd, ser man altså at Twitter i høj grad følger standardkonventionerne, hvilket viser sig i en stor brug af kodificerede og andre etablerede forkortelser og i at ad hoc-forkortelser enten er umiddelbart gennemskelige (*selvf.* 'selvfølgelig', *spg.* 'spørgsmål') eller gennemskelige i sammenhængen (*k.hj* 'kontanthjælp'). I princippet behøver man ikke en særlig digital diskurs-jargon-uddannelse for at kunne læse tweetene.

Det vil dog være en tilsnigelse at anse tweetene for almindeligt konservativt skriftsprog. For eksempel er kravet om at et skriftligt produkt skal kunne stå alene og skal kunne forstås også udenfor den sammenhæng det indgår i, et krav man ofte møder i danskundervisningen og i uddannelsen af journalister og embedsfolk i den offentlige forvaltning, tilsyneladende mindre vigtigt i tweets. Dette ses for eksempel i (6) ovenfor. Det pågældende tweet indgår i en større sammenhæng og giver ikke meget mening udenfor denne. I stedet udgør det en komponent i en udveksling mellem flere deltagere og giver netop mening som sådan.

Der er også andre træk i tweetene som ikke nødvendigvis ligger indenfor rammerne af konservativt skriftsprog. I denne artikel er der fuldstændig blevet set bort fra andre af de karakteristika man har identificeret med digital diskurs, for eksempel ekspressive stavemåder (*LOOOL; viirkelig*), ekspressiv brug af tegnsætning (*!!!!; !!?*; ...), kreative hashtags (*#fårjegnogensindeetjob*), brugen af links (til artikler, billeder på instagram, andre tweets). Der er også set bort fra kreative skrivemåder som ikke nødvendigvis kan føres tilbage til et reduktionsbehov, men som er anderledes motiveret: Når man skriver *ska', hva', ikk'*, sparer man ikke et eneste anslag; i stedet bruges de alternative skrivemåder til andre formål, fx som udtryk for jovialitet. En del af de forkortelser der indgår i korpusset i nærværende artikel, kan også sagtens være motiveret af sådanne behov snarere end af reduktionsbehov der skyldes tidspres eller mangel på anslag.

I denne artikel har opmærksomheden samlet sig om forkortelser, men der er altså stadig meget at gå videre med hvis man skal give et ordentligt indtryk af skriftsproget i Twitter.

Abstract

From the outset, digital discourse was associated with abbreviations and other kinds of reductions. In this paper, the patterns of abbreviations in a corpus of approximately 9500 Danish tweets are explored. The general conclusion is that the very creative and playful abbreviations of the 1990'es and the beginning of the millennium are no longer a strong feature. Instead, reductions such as abbreviations are done in manners favoring transparency and legibility. This ties in with digital media no longer being exclusively for the chosen few. As digital media becomes more and more accessible to all kinds of people, the mechanisms of conventionalization are observed to be at play.

FORFATTER

Eva Skafte Jensen
Dansk Sprognævn
esj@dsn.dk

NOTER

- 1 I Kulturministeriets rapport *Internetbrug og enheder 2015* (afsnit 4.2) kan man se at i de fem undersøgelsesår 2010-2014 har over 80 % af den danske befolkning i alderen 16-89 sms'et. Fordelt på alder er aktiviteten højest blandt 16-54-årige med godt over 80 %, men sms bruges også af ældre personer: 80 % i fraktilen 55-64 år, næsten 70 % i fraktilen 65-74 år, og cirka 35 % i fraktilen 75-89 år. Af rapporten fremgår det også at der ikke er nogen nævneværdige geografiske, uddannelsesmæssige eller kønsmæssige forskelle på brugen af mobiltelefon og sms. Jf. web1.
- 2 I skrivende stund har man dog annonceret at såkaldte brugernavne (se afsnittet om karaktersistika ved Twitter) i fremtiden ikke skal indgå i de 140 anslag (web3).
- 3 Rebuskrift kaldes en skrivestil hvor bogstaver og tal bruges til at repræsentere de lyde de udtales som, fx *b4* for 'before', hvor bogstavet *b* repræsenterer første stavelse 'be-' og tallet 4, som på engelsk udtales på samme måde som '-fore', repræsenterer resten af ordet.
- 4 LEET/1337 er betegnelsen for en bestemt måde at skrive på, hvor man blandt andet anvender tal i stedet for bogstaver, når disse grafisk ligner hinanden. I sig selv er LEET en kortform for 'elite' udtalt på engelsk. Betegnelsen blev oprindeligt brugt blandt og om hackere, men kunne siden også ses i større grupper (Blashki & Nichol, 2005).
- 5 Man kan vælge at have en mere eller mindre lukket profil hvor kun godkendte følgere kan se hvad man skriver; dette forekommer dog sjældent.
- 6 Af tekniske årsager har det ikke været muligt at foretage en mekanisk optælling af ord eller anslag i korpusset. En særlig tak skylder jeg Zeerak Mustafa Waseem og Philip Diderichsen, som har brugt meget tid og gjort mange forsøg på at hjælpe mig med dette, omend forgæves.
- 7 *Dbh* hører til i inventariet af afslutningshilsner, se fx web9. Forkortelsen *pba* i betydningen 'på baggrund af' forekommer med en vis regelmæssighed i de skrevne nyhedsmedier, jf. Infomedia.
- 8 I 2006 (s. 263, n. 6) rejste Crystal det spørgsmål om alle af de op til 250 akronymer man kunne finde på visse lister, ville overleve på længere sigt. Optællingerne i tabel 4 gælder den dansksproget kontekst, men det kunne være interessant at finde ud af om der også var et forholdsvis begrænset sæt af akronymer i faktisk brug i en engelsksproget kontekst.
- 9 Skriveformerne med *x* er ret udbredte, også udenfor digital diskurs, jf. Andersen, 2016.
- 10 Der findes mig bekendt ikke nogen undersøgelser der dokumenterer dette for dansk vedkommende, men i Torrado, 2014, sammenlignes to engelske sms-korpusser fra hhv. 2000 og 2010. Ikke alle kategorier kan overføres til danske forhold, fx er en yndet brugt kategori i engelsk såkaldt *g-clipping*, dvs. udeladelse af det finalt skrevne *g* i gerundiver, således *lettin* for *letting*, *wishin* for *wishing* etc. Men i stort set alle sammenlignelige kategorier kan man se tilbagegang fra 2000 til 2010; det gælder fx afkortninger (*hav* for *have*), regulære forkortelser (*no* for *number*), brug af bogstaver og tal i 'rebuskrift' (*u* for *you*, *2* for *to*) og såkaldt non-conventional spelling (*luv* for *love*).

LITTERATUR

- Alsbaek, Helle (2005): Om indsamling og analyse af webchat. I: *NyS* 33, s. 74-98.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2016). Om bogstavet *x*. I: *Nyt fra Sprognavnet* (3), s. 1-4.
- Androutsopoulos, Jannis (2000): Non-standard spellings in media texts: the case of German fanzines. I: *Journal of Sociolinguistics* 4(4), s. 514-533.
- Androutsopoulos, Jannis (2013): Online data collection. I: *Data Collection in Sociolinguistics*. Mallinson, Christine, Childs, Becky & van Herk, Gerard (red.). Routledge, s. 236-249.

- Audon, Lone & Poulsen, Ib (2001): Chat – at snakke på skrift. I: *CHAT – leg, identitet, socialitet og læring*. Sørensen, Birgitte Holm (red.). København: Gads Forlag, s. 63-79.
- Baron, Naomi (2003): Language of the Internet. I: *The Stanford Handbook for Language Engineers*. Farghali, Ali (red.). Stanford: CSLI Publications, s. 59-127.
- Bernicot, Josie, Volckaert-Legrier, Olga, Goumi, Antonine & Bert-Erboul, Alain (2014): SMS experience and textisms in young adolescents. Presentation of a longitudinally collected corpus. I: *SMS communication: a linguistic approach*. Cougnon, Louise-Amélie & Fairon, Cédric (red.). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, s. 29-45.
- Bieswanger, Markus (2007): 2 abbrevi8 or not 2 abbrevi8: A contrastive analysis of different shortening strategies in English and German text messages. *Texas Linguistic Forum* 50.
- Blashki, Katherine & Nichol, Sophie (2005): Game Geek's Goss: Linguistic Creativity in Young Males within an Online University Forum. I: *Australian Journal of Emerging Technologies and Society* 3(2), s. 77-86.
- Crystal, David (2006): *Language and the internet, 2nd ed.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, David (2008): *Txtng – the Gr8 Db8*. Oxford: Oxford University Press.
- Duncker, Dorthe (2011): Norm, situering og sproglige kendsgerninger. I: *Danske talesprog* 11, 3-44.
- Farø, Ken (2012): Forkortelseskonservatisme. I: *Mål & Måle* (4), s. 25-31.
- Frehner, Carmen (2008): *Email – SMS – MMS. The linguistic creativity of asynchronous discourse in the new media age.* (=Linguistic Insights 58). Bern et al.: Peter Lang.
- Hagerman, Andreas (2003): *SMS – begrænsningens kreativitet. Kvalitativ undersøgelse af 302 SMS-beskeder*. BA-opgave. Københavns Universitet: Institut for Nordiske Sprog og Sprogvidenskab.
- Heegård, Jan & Mørch, Ida E. (2012): Led tid, 2 fri og fedtmulecrawl. I: *Mål & Måle* 35(2), s. 26-29.
- Hougaard, Tina Thode (2004a): Chat via internettet – interaktionelt og sprogligt belyst. I: *Studier i Nordisk 2002-2003. Selskab for Nordisk Filologi. Foredrag og årsberetning*. Duncker, Dorthe (red.). København, s. 99-118.
- Hougaard, Tina Thode (2004b): *Nærmest en leg. En undersøgelse af sprog og interaktion i dansk webchat*. Ph.d.-afhandling. Aarhus: Århus Universitet.
- Hougaard, Tina Thode (2014): Sproglige forandringer i de nye medier – fra chatstil til hashtag-poesi. I: *NyS* 46, s. 39-66.
- Karker, Allan (1976): Blir det til noget? Om ortografiske kortformer af nogle verber i dansk. I: *Nordiska studier i filologi och lingvistik. Festskrift tillägnad Gösta Holm*. Svensson, Lars, Wieselgren, Anne Marie & Hansson, Åke (red.). Lund: Studentlitteratur, s. 239-249.
- Rasmussen, Ditte (2002): SMS - begrænsningens muligheder. I: *Mål & Måle* 25(1), s. 5-9.
- Rathje, Marianne (2015): Ska det vær nu? Verbale kortformer i regulerede og ikke-regulerede genrer. I: *Danske Studier* 2015, s. 34-55.
- Rathje, Marianne & Ravnholt, Ole (2002): R tjat å sms 1 trusl mod skriftsprågd. I: *Nyt fra Sprognævnet* (2), s. 1-8.
- Ravnholt, Ole (2009): Forkortelser og ideogrammer. I: *Nyt fra Sprognævnet* (4), s. 71-74.
- Rigtigt kort. Anbefalede forkortelser* (2003). Jensen, Jørgen Nørby & Rathje, Marianne (red.). Dansk Sprognævn & Gyldendal.
- Rotne, Lene (2009): LEET/1337, reverse eller popsprog? Om unges akrobatik på hjemmesiden Arto. I: *Nyt fra Sprognævnet* (2), s. 4-9.
- de Saussure, Ferdinand (1916): Lingvistikens objekt. I: *Strukturalisme, en antologi*. Madsen, Peter (red.). København: Rhodos, 1970, s. 21-49.
- Tagg, Caroline, Baron, Alistair & Rayson, Paul (2014): “i didn’t spel that wrong did i. Oops”. Analysis and normalisation of SMS spelling variation. I: *SMS communication: a linguistic approach*. Cougnon, Louise-Amélie & Fairon, Cédric (red.). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, s. 217-237.

- Thurlow, Crispin (2003): Generation Txt? The sociolinguistics of young people's text-messaging. I: *Discourse Analysis Online*. <http://extra.shu.ac.uk/daol/articles/v1/n1/a3/thurlow2002003-t.html>
- Torrado, Úrsula Kirsten (2014): Development of SMS language from 2000 to 2010. A comparison of two corpora. I: *SMS communication: a linguistic approach*. Cougnon, Louise-Amélie & Fairon, Cédric (red.). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, s. 67-85.
- White, Jonathan R. (2014): Standardisation of reduced forms in English in an academic community of practise. I: *Pragmatics and Society* 5(1), s. 105-127.
- White, Jonathan R. (2015): Processes and variations in language economisation. I: *Ampersand* 2, s. 72-82.
- Wohn, Yvette & Na, Eun-Kyung (2011): Tweeting about TV: Sharing television viewing experiences via social media message streams. *First Monday Journal*. Vol. 16, No. 3-7 March. <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3368/2779> (lokaliseret 14.11.2016)
- web1 <http://slks.dk/mediernes-udvikling-2015/internetbrug-og-enheder/> (lokaliseret 9.11.2016)
- web2: <http://www.twitterguide.dk/2012/09/de-140-tegn.html> (lokaliseret 28.09.2016)
- web3: <http://socialmediaweek.org/blog/2016/06/twitter-finally-putting-end-tweets-start/> (lokaliseret 28.09.2016)
- web4: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=forkortelse&tab=for> (lokaliseret 28.09.2016)
- web5: <http://forkortelse.dk/> (lokaliseret 28.09.2016)
- web6: <http://ekstern.infonet.regionsyddanmark.dk/files/Formularer/Upload/2011/09/Forkortelser.PDF> (lokaliseret 28.09.2016)
- web7: <http://www.telemarkedet.dk/sms-ordbog-sms-sprogets-forkortelser> (lokaliseret 28.09.2016)
- web8: <http://www.attmail.dk/sms.html> (lokaliseret 30.09.2016)
- web9: <https://m.djoef.dk/blog/2012/05/hvad-ville-emma-gad-sige-om-emails.aspx> (lokaliseret 9.11.2016)

BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER

Jensen, Eva Skafté (2017). Forkortelser og andre kortformer i Twitter. I: Margrethe Heidemann Andersen (red.), *Sprogbrug i de nye medier: 3. symposium om sprogbrug og interaktion i de nye medier, Frederiksborg 27. april 2016* (s. 45-67). (Sprognævnets konferencserie; 5).

<https://dsn.dk/udgivelser/sproгнаevnets-konferencserie>

© Forfatteren og Dansk Sprognævn

Sprogbrug og interaktion i de nye medier

Symposium organiseret af
Dansk Sprognævn

27. april 2016, kl. 9.30-17.00

Dansk Sprognævn
Worsaaesvej 19, 4.
1972 Frederiksberg C

Program

9.30-9.40 Velkomst ved Sabine Kirchmeier (Dansk Sprognævn)

Ordstyrer: Eva Skafte Jensen

9.40-10.10 **Tina Thode Hougaard (Aarhus Universitet):** *Interaktionel analyse af sprogbrug i nye medier – en metodediskussion*

10.10-10.40 **Elisabeth Muth Andersen (Syddansk Universitet)**
En konversationsanalytisk inspireret beskrivelse af den interaktionelle brug og behandling af beklagelser over læger på et åbent online debatforum om sundhedsfaglige emner

10.40-11.10 **Kaffepause**

Ordstyrer: Marianne Rathje

11.10-11.40 Jesper Tække (Aarhus Universitet)

Nonverbal kommunikation og medier – Emojis og implementerede kommercielle interesser på Facebook

11.40-12.10 Mie Bligaard Christoffersen (Københavns Universitet)

Unge og skriveprogrammer - uddrag fra en undersøgelse af gymnasieelevers skriftlige og tekniske færdigheder i skriveprogrammet Word

12.10-12.40 Lene Rotne (Dansk Sprognævn):

”Få fingeren ud!” En undersøgelse af danske og italienske unges skriftsprog på Facebook og i skolen

12.40-13.40 Frokostpause

Ordstyrer: Tina Thode Hougaard

13.40-14.10 Eva Skafte Jensen (Dansk Sprognævn)

Afkortninger og forkortelser i Twitter

14.10-14.40 Marianne Rathje (Syddansk Universitet):

”Du staver som lort selv”. Sprognormer i debatforummet Nationen

14.40-15.10 Margrethe Heidemann Andersen (Dansk Sprognævn)

Holdninger til stavfejl på blog.dk

15.10-15.40 Kaffepause

Ordstyrer: Lene Rotne

15.40-16.10 Andreas Stæhr (Københavns Universitet)

Sproglig refleksivitet blandt unge brugere af sociale medier

16.10-16.40 Anette H. Grønning (Syddansk Universitet)

E-mail-mani

**16.40-16.50 Afrunding ved Eva Skafte Jensen (Dansk Sprog-
nævn)**

Worsaaesvej 19, 4.
DK-1972 Frederiksberg C
Telefon: +45 33 74 74 00
www.dsn.dk

Dansk
Sprognævn

ISBN: 978-87-89410-71-5

9 788789 410715